

J.M. SCHMIDT, 1775: SVETA DRUŽINA



BUENOS AIRES
LETO 64 • ŠT. 1
JANUAR 1997

duhovno
življenje





Praznik Kristusa Kralja v cerkvi Marije Pomagaj v nedeljo, 24. novembra 1996



Delegat Jože Škerbec bere blagoslovno berilo ob poimenovanju dvorane po škofu Rožmanu.



Marjan Loboda, predsednik ZS, in Jernej Štefe, predsednik odbora za Slovensko hišo, sta odvezala simbolični trak.



Oder, pripravljen za proslavo v dvorani. - Foto: Marko Vombergar

Lik velikega škofa so predstavili štirje recitatorji na odru.



Pevske točke je izvajal Mladinski zbor San Justo pod vodstvom Andrejke Selan Vombergar in Andreja Selana.

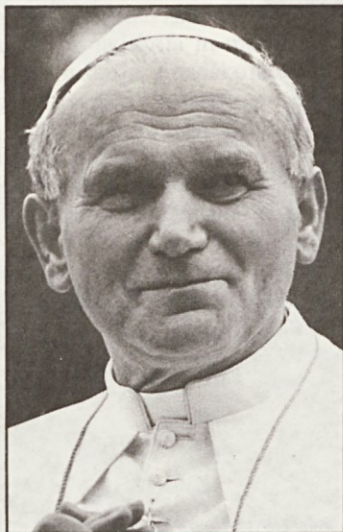
VERA IN POGUM

MARKO KREMŽAR

„Oče, potrdi nas v ver!” S to prošnjo smo se slovenski verniki zatekli k Janezu Pavlu II. po pomoč v duhovni stiski, kot posamezniki, pa tudi kot udje, po letih revolucije in totalitarizma izmučenega naroda. Sveti oče se je prošnji odzval. Mož, ki je pričel svoje papeško poslanstvo na trgu svetega Petra s svetopisemskim vzklikom: „**Ne bojte se!**”, je prišel med nas, da bi odgnal iz razbolelih src strahove, da bi vlil vanje upanja in nam poživil vero. Storil je to s svojo odprto, preprosto prisotnostjo, z zgledom globoke, zaupne molitve, s spoštljivim priznanjem naše slovenske identitete in z občutenim oznanilom krščanskega nauka.

Sveti oče nam je ob tej priložnosti prinesel, kakor nekoč sveta brata Ciril in Metod, razmeram primerno božjo besedo v slovenskem jeziku. V zgoščeni obliki nam je natrosil obilje misli, iz katerih bomo črpali moči in navdihali slovenski katoličani pa tudi kristjani drugod po svetu, ko bo obisk Janeza Pavla II. v Sloveniji le še spomin in - upajmo - tudi mejnik v naši zgodovini.

Čas, v katerem živimo, ni naklonjen duhovnim vrednotam, človeštvo pretresa globoki nemiri, ki jim ni videti konca, in v imenu napredka zastrupljamo zemljo, od katere živimo. Pred neprijetno resničnostjo si radi zakrivamo oči, a nas ta vendarle polni s tesnobo. Kljub temu v besedah Janeza Pavla II. ne sledi malodušja. Papež je velik realist. Ne prikriva, da nas čakajo „neogibne težave”, a nas poziva, naj pred njimi ne klonemo in „v najbolj pristnih krepostih našega naroda in v krščanski veri pogumno” iščemo moči za skupno ustvarjanje prihodnosti. Pri tem delu nam, po papeževih besedah, na manjka zgledov: „**Vaša dežela, prepojena z znojem in pogosto s krvjo svojih delavnih in velikodušnih prebivalcev, je porodila svetle verne osebnosti, med katerimi izstopa častitljivi božji služabnik Anton Martin Slom-**



PAPEŽ JANEZ PAVEL II.

šek. S pogledom na te svoje otroke je narod zmogel najti moč za premagovanje težkih trenutkov, ostati ponosen na lastne korenine in ohraniti upanje, odprto v prihodnost.”

Ob težavah, katere srečuje na življenjski poti tako posameznik kakor ves narod, naj bi iskali verniki oporo v nespremenljivem nauku krščanskega razodetja in v moralni trdnosti svojih pastirjev, ki ostajajo zvesti Kristusovi Cerkvi tudi v najtrših časih. V naši polpretekli zgodovini ni manjkalo pokončnih, zvestih pastirjev, tako da papež upravičeno pohvali njih delo. „**V preskušnjah, ki so v teku stoletij zadevale slovensko ljudstvo, se pastirji Cerkve niso umaknili, ampak so stopali naprej, oznanjali evangelij življenja ter branili dostojanstvo in neodtujljive pravice vsakega človeka. To so še z večjim pogumom pokazali v nedavnih letih, med fašizmom in komunizmom.”** Pa tudi spomin na ostale slovenske vernike, ki so sprejeli trpljenje iz zvestobe Kristus, je bil prisoten v papeževih govorih: „Kako naj bi pozabili na nasilno komunistično revolucijo? Trpljenju, ki ga je povzročila tuja okupa-

cija, se je pridružila še državljanska vojna, v kateri je brat dvignil roko nad brata.” „**Po žalostnih in težkih izkušnjah preteklosti se... spomnimo vseh tistih, ki so bili soudeleženi pri Kristusovih mukah in so jih sramotili zaradi Kristusovega imena.”**

Seveda, časi preizkušnje še niso končani. Slovensko „**ljudstvo preživlja obdobje korenitih sprememb. Medtem ko se skuša postopoma osvoboditi negativnih posledic totalitarne ideologije, ki ga je močno zaznamovala v preteklosti, se z vsemi močmi trudi za oblikovanje bolj bratske in demokratične družbe. Temu dogajanju je treba posvetiti še prav posebno pozornost.”**

Papež nas ob tem resno opozarja, da „**ni dovolj, sklicevati se na dediščino preteklosti, saj se mora vsaka krščanska generacija sama ponovno odločiti za krščanstvo.”** A odločanja generacij so konec koncev osebne odločitve posameznikov, ki generacijo sestavljajo. Odločiti se za krščanstvo, spreobrniti se h krščanstvu je vedno osebno dejanje usmeritve h Kristus, učlovečenemu Bogu. Taka usmeritev je vsekakor dejanje razuma, a je še v večji meri dejanje srca, ki čuti potrebo, da svojo ljubezen oznanja svetu. Cerkev potrebuje v vsaki dobi „**novih oznanjevalcev in prič**”, ki bodo najprej sami prepričani „**o smislu življenja**” in ki se bodo zavedli „**poklicanosti**”, da posredujejo svoja spoznanja bližnjim.

„**Mnogo mladih**”, pa tudi starejših, „**ne vidi svoje prihodnosti in se zatekajo k neurejeni zabavi, alkoholu, spolnosti, mamilom; drugi preživljajo globoke duševne stiske; spet drugi se zatekajo v brezbriznost ali pa pustijo, da jih potegnejo za seboj nasilne skupine. Vse to so - po besedah svetega očeta - poskusi, kako ubežati pred notranjo praznino. Toda strah in obup ostajata na preži. Samo vera in ljubezen moreta premagati**

strah in znova prižgati upanje." Kajti „vera je v službi življenja, da bi to bilo polno, resnično in večno.“

Vera pomeni odprtost do resnice, ki ni neki abstrakten pojem, temveč je živa oseba, Jezus Kristus. On naj nam „postane oseba, za katero je vredno zastaviti vse življenje,“ vabi Janez Pavel II. in nam zagotavlja: „tako boste postali misijonarji v vsakdanjem življenju, v odnosih s sorodniki, sošolci in sodelavci...“ Tako bomo najbolj služili Njemu, ki je Pot, Resnica in Življenje, pa tudi družbi, sredi katere smo postavljeni po Njegovi volji. Ta družba, ki je na videz tako uspešna, v resnici pa silno zbegana, „razodeva... globoko potrebo po svetnikih, po osebah, ki nam zaradi svoje tesne povezanosti z Bogom morejo na neki način pomagati, da začutimo njegovo navzočnost, in nam posredovati njegove odgovore.“ Sodobni svet je poln iskalcev in „prav svetniki so za te iskalske duše primerni in zanesljivi vodniki.“ A biti vodnik ni naloga kakih redkih izbrancev. „Vsak človek je poklican k svetosti, poklican, da oblikuje človeštvo, ki ga prenavlja božja slava.“ Ko se nato spomni sveti oče skrite, tihe svetosti, ki so jo uteleševali s svojo krščansko doslednostjo mnogi slovenski očetje in matere, povzame gornjo misel v stavku, ki je za kristjana pravi življenjski program: „Svetost je tista prava sila, ki je sposobna spremeniti svet!“ Slovenski katoličani nismo odgovorni za prenavo vsega sveta, ne moremo se pa izogniti nalogi, ki jo predstavlja ponovna evangelizacija Slovenije in Slovencev po svetu. Preusmeritev naše vsakdanjosti k Resnici in k Življenju, je mogoča le ob osebnih naporih in s pomočjo božjega Duha. Edino po tej poti bo postala Slovenija, po papeževih besedah, „dežela vere, svetosti in miru“.

Resnica je živa Oseba, zato je resnična vera usmerjena k življenju. „V Sloveniji, kakor tudi drugod po svetu, poteka oster spopad med „kulturo smrti“ in „kulturo življenja.“ Kot vsi verniki smo tudi slovenski „kristjani poklicani, da na tem izredno občutljivem in nevarnem področju s pričevanjem žive in dejavne vere“ izkazujemo „svojo prodorno in učinkovito



PAPEŽ JANEZ PAVEL II. V STOŽICAH 18.5.1996

prisotnost. Življenje kristjanov mora biti verodostojno pričevanje za Kristusa in za njegov evangelij, in to v združenjih in apostolskih gibanjih, v župnijah in... v vsakem družbenem kontekstu.“ Težka naloga je to, sredi sveta, ki je postal brezbrizen za vrednote in ki ne zna več ceniti niti daru življenja. A Bog ne zahteva od nas nič nemočnega. Poklicanosti bomo kos s „sodelovanjem pri bogoslužju“ in s pomočjo „zakramentov, v katerih Bog deluje z močjo svoje milosti.“

Zadnji dan svojega bivanja na slovenski zemlji je Janez Pavel II. izročil „Slovenijo, ki obhaja 1250-letnico evangelizacije,“ v varstvo devici Mariji. Nebeška Kraljica, pri kateri smo Slovenci skozi stoletja iskali zavetje, je po

papeževih besedah „vedno udeležena pri evangelizaciji... hodi pred... Božjim ljudstvom... tudi pred... slovenskimi kristjani... na poti vere.“ Dokler hodimo za njo, dokler zaupamo njenemu materinskemu varstvu, ni nevarnosti, da bi zašli.

Sveti oče nas je končno opomnil, da je dalo „krščanstvo slovenski kulturi neizbrisno znamenje“ in da je „najstarejše zapisano besedilo v slovenščini prav molitev“. To je milost, ki kot v vsak božji dar, nalaga dolžnosti. Zato se je papež upravičeno obrnil na naše celotno narodno občestvo in vzkliknil: „Slovenija, znamenita dežela v srcu Evrope, bodi zvesta evangeliju, ki si ga prejela! Bodi kvas sprave in mirnega sožitja med ljudstvi!“ Na tak



ZLATA MAŠA NADŠKOFA ŠUŠTARJA

V nedeljo, 3. novembra, je bilo v ljubljanski stolnici zlatomašno slavlje ljubljanskega nadškofa in metropolita dr. Alojzija Šuštarja. Z nadškofom so sodelovali slovenski škofje Kramberger, Pirih, Kvas, Uran, Smej in Grmič, dr. Franče Perko, nadškof iz Beograda, in stiški opat Nadrah. Pridigal je mariborski škof dr. Franc Kramberger, predsednik SŠK. Navzoč je bil tudi apostolski nuncij Edmond Farhat. Slovesnosti so se udeležili tudi višji redovni predstojniki, nad 200 duhovnikov, predstavniki družbenega, kulturnega in političnega življenja mesta Ljubljane in slovenske države: predsednik SAZU prof. dr. Franc Bernik, predsednik Slovenskega svetovnega kongresa dr. Jože Bernik, ministra dr. Janez Dular in Andrej Šter, ljubljanski župan dr. Di-

mitrij Rupel ter predstavniki političnega življenja slovenske pomladi Peterle, Podobnik in Rejc. Pri maši sta prepevala zbor stolne župnije in zbor Anton Foerster pod vodstvom prof. Jožeta Trošta s solistom Markom Finkom in mojstrom Primožem Ramovšem pri orglah ter trobilnim kvartetom Gallusom. Nadškofa so nagovorili tudi nuncij Farhat, nadškof Perko, pomožni škof Kvas in akademski slikar Lojze Čemažar v imenu vsega zbranega ljudstva. Po zlatomašnikovi zahvali se je jublantu zahvalil jezuitski pater Edmund Böhm. Slavlje je trajalo 2 uri in pol. Čestitke so nadškofu poslali papež Janez Pavel II., Teološka fakulteta, Družina, Ognjišče, Mohorjeva družba, Škofijska gimnazija in med drugimi tudi slovenska verska skupnost v Argentini.

poziv smemo biti ponosni, morda toliko bolj, ker vemo, da nosimo, kot posamezniki in kot narod, z neizbrisnim znamenjem krščanstva tudi odgovornost, ki je še posebej pomembna v sedanjem, prelomnem času, „**ki je ura resnice za Evropo**“. Prav pa bi bilo, da bi Slovenci ob teh papeževih besedah tudi pomislili, da nismo poklicani k životarjenju kot pasiven del neke evropske politične povezave, marveč da smo eden od narodov in dejavnih udov Evrope in sveta. Biti kvas med ljudstvi pomeni biti potreben del celote, del, ki lahko doprinaša k blaginji in k harmoniji med narodi evropske celine. Evropa za nas ni varen pristan, marveč delovno polje, ki kliče po odgovornih in vestnih gospodarjih. Slovenci smo eden od gospodarjev na tem obširnem polju. Kot taki se zavedamo odgovornosti za skupno blaginjo pred nami samimi, pred narodi, s katerimi soživimo na evropski celini in po svetu, in pred Stvarnikom, ki nas je postavil v tem času na ta kraj.

Prav „**sedanje ozračje tesnobe in nezaupanja v smisel življenja ter očitna zbežanost evropske kulture nam narekuje, da**“ soustvarjamo v svetovni skupnosti „**nov pogled na razmerje med krščanstvom in kulturo, med**

vero in razumom.“ „Danes človekova poglavitna skušnjava ni več v tem, da bi vse utemeljeval na svojem razumu, temveč da bi se sploh odpovedal iskanju kakršnihkoli temeljev in se utrujen in razočaran prepustil nevarnim tokovom skepse“. V tem kriznem položaju se „**znanost in vera ne moreta več ignorirati... med njima je potrebno graditi most... Danes, ko mineva obdobje scientizma, vidimo vse bolj jasno, da verski pogled na svet ni v nasprotju z zanesljivim znanstvenim vedenjem.**“

V skladu tako z evropsko in s svetovno stvarnostjo nam je naročal sveti oče: „**Pogumno in vztrajno stopajte dalje po poti napredka, s seboj pa vedno nosite vrednote svoje bogate kulturne dediščine!**“ A, kot vemo, dediščina preteklosti ni dovolj. Pogumno se moramo odločati vedno znova za življenje, tako v osebnem kakor v družinskem in v narodnem pogledu. Življenja pa ni brez ljubezni. Odtod ponoven papežev klic: „**Bratje in sestre v Sloveniji, bodite vselej enotno in složno ljudstvo, družina, sestavljena iz mnogih družin, med katerimi vladata ljubezen in medsebojna pomoč.**“ „**V trenutku, ko zapuščam to**

gostoljubno deželo... njenim državljanom simbolično zaupam svetilko vere, ki je bila prižgana pred 1250 leti... Slovenski kristjani, s to svetilko v rokah se zdaj pogumno napotite kot romarji upanja proti tretjemu krščanskemu tisočletju, da boste gradili med seboj spravljeno družbo, ki bo zagotavljala mir in slogo vašim otrokom.“

Prišlo je slovo. V pozdravu se je Janez Pavel II. še enkrat spomnil vseh udov našega naroda, tudi nas, ki živimo v zdomstvu: „**Moj prisrčen pozdrav naj doseže tudi Slovence, ki bivajo onstran meja in sploh v vsakem kotičku sveta. Želim jim, da bi mogli ohraniti nedotaknjeno vero v Boga in zvestobo domovini.**“ Zvestoba Bogu in domovini. Misel, ki nas spremlja vsa leta našega zdomstva, je dobila potrdilo v končnem voščilu Kristusovega namestnika na zemlji.

„**Bog naj blagoslovi Slovenijo, njene prebivalce in njihov trud za pravičnost, solidarnost in mir!**“ Potem je letalo odletelo. Ostal pa je blagoslov, ki ga je papežev obisk razlil nad našo domovino, in v slovenskih srcih bo še dolgo odmeval klic svetega očeta slovenski mladini: „**Korajža velja!**“

MORALNO STANJE SODOBNE DRUŽBE

LOJZE KUKOVICA

Splošna je tožba, da je moralna raven današnje družbe nizka in da tudi neprestano pada. Ta pojav je opazati predvsem v razvitih deželah, a se nevarno širi tudi v drugem in tretjem svetu. Da je temu res tako, lahko v neki meri ugotovi vsak sam, iz svojih vsakdanjihkušenj. Gotovo pa se o tem še lažje prepričamo iz vsakdanjih poročil in novic, ki nam jih posredujejo družbena občila.

Ob teh novicah imamo lahko navadno tudi upravičene slutnje - ki se pozneje pogosto izkažejo za pravilne - da je za tem, kar se nam poroča in pokaže, še veliko več pokvarjenosti in moralne gnilobe. Drugi vir za poznanje moralnega stanja današnje družbe so statistike, ki nam odkrivajo, kako se leto za letom množi kriminalnost v družbi. Pa naj gre za umore, za kraje, za milijonske poneverbe, za široko razpreženo korupcijo na vseh področjih in v vseh ljudskih slojih. In pri vsem je še vznemirljivo dejstvo, da se ljudje vedno manj sramujejo teh dejanj - znak, kako v sodobni družbi postopoma zginja čut za poštenost.

Enako ugotavljajo statistike, da se ni samo povečala nemoralnost v družbi, temveč da ima ta pojav nekatere nove značilnosti, ki jih v prejšnjih časih ni bilo zaslediti. Ena takšnih značilnosti obstoji na primer v tem, da kriminalnost in moralna pokvarjenost postopoma in takorekoč neopazno prodira v celotno družbeno tkivo in v vse njene strukture. V potrditev tega naj navedem samo primer neplačevanja državnih davkov in drugih javnih obveznosti. In pri tem še obteževalna okoliščina, da se ta skoro splošna praksa niti ne smatra za nekaj nemoralnega, ker da gre za upravičeno samoobrambo proti nenasitni grabljivosti države. Drug tak primer je na široko razpasena korupcija - prava rakava rana -, za katero bolehajo praktično vse države.

Druga takšna značilnost modernega kriminalstva obstoji v tem, da so kriminalci pogosto organizirani v mogočnih zločinskih organizacijah, v pravih kriminalnih podjetjih, ki imajo svoje vodstvene in izvršilne

organe in poleg tega veliko število dobro plačanih „uslužbencev“, od katerih mnogi niti ne vedo, da so v službi kriminalne organizacije. Pogosto so to prave mednarodne organizacije za proizvodnjo in trgovanje mamili, ki operirajo z milijonskimi in milijardnimi vsotami denarja.

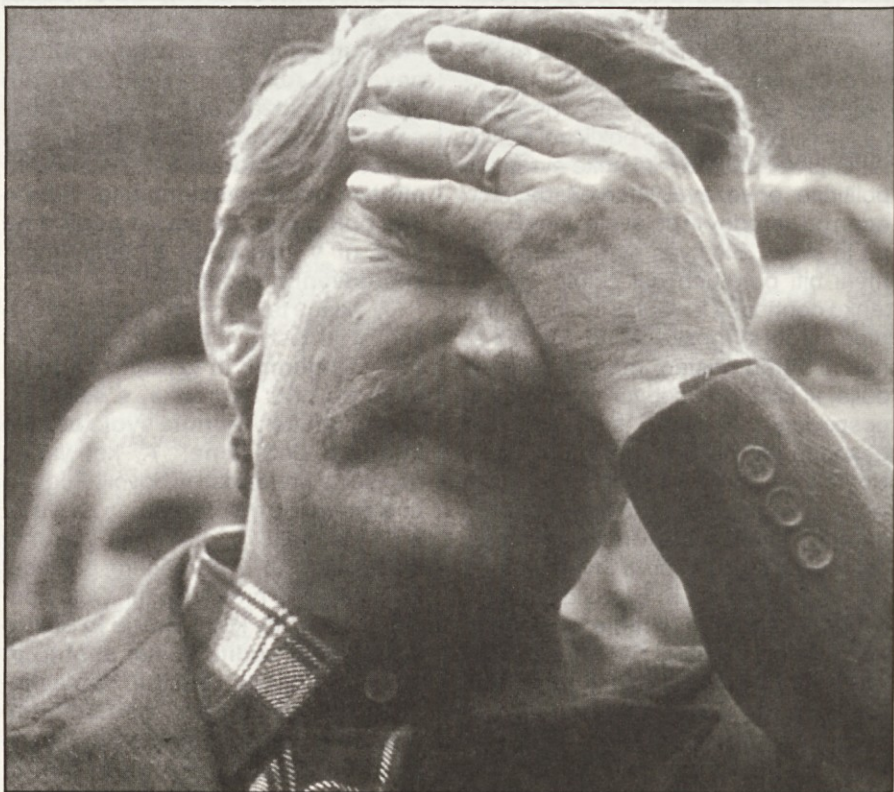
Pa še eno značilnost sodobnega kriminalstva lahko omenimo, namreč da se današnji kriminalci ne ustavijo niti pred najbolj krutimi zločini za doseg svojih namenov, ki so navadno zasluček bogatega denarja. Izsiljujejo velike vsote denarja za sekvestrirane ljudi, ubijajo nezaželene in nedolžne priče, ki so bile slučajno prisotne pri kakšnem težkem zločinu; mučijo ljudi, predno jih ubijejo, pogosto iz golega sadizma; z mamili telesno in duševno uničujejo milijone zlasti mladih ljudi iz samega pohlepa po denarju.

Nizko je torej moralno stanje družbe in

še vedno pada. Vsaj tako se zdi. Vse torej kaže, da moderna družba doživlja težko moralno krizo. Preživlja krizo ne le religiozna in krščanska morala - ki žal nima več tistega vpliva na ljudi, kot ga je imela do pred nedavnim - temveč tudi tako imenovana „laična“ morala. Da bo jasno, o čem govorimo, ko omenjamo različne morale, naj zadošča pojasnilo nekaterih pojmov.

Najprej, kaj sploh razumemo pod besedo „morala“? Kratko lahko rečemo, da je moralno ali nemoralno vsako zavestno in svobodno človekovo dejanje, v kolikor se sklada ali ne sklada z določenimi moralnimi načeli in normami, ki se največkrat izražajo v obliki zapovedi in prepovedi. Ker je temelj teh moralnih načel lahko različen, govorimo tudi o različnih moralah. Ne gre, da bi tu podali zgodovino različnih moralnih sistemov, ki jih je človeštvo imelo in po katerih je skušalo živeti.

Za naš namen je zadosti vedeti, da je vsaj na Zahodu dolga stoletja skoro neomejeno vladala religiozna in krščanska morala, utemeljena na „naravnem“ božjem zakonu. Bog, ki je človeka ustvaril, mu je kot zakonodavec tudi določil pot in način, kako mora živeti, da bo njegovo ravnanje v skladu z njegovo naravo kot umnega in svobodnega bitja. Zato mu je v njegov



razum in v njegovo vest zapisal, kaj je moralno dobro in kaj moralno slabo, in mu naložil dolžnost, da dobro dela in se slabega ogiblje. To je takomenovana religiozna morala, ker temelji na Bogu kot vrhovnem in absolutnem zakonodavcu. Dabi ta „naravni moralni zakon“ bil vsem ljudem zlahka poznan, ga je Bog tudi razodel v desetih zapovedih. Kristus pa ga je še dopolnil, ko je dal ljudem še nova, višja navodila, kako naj žive ne le kot božje stvari, ampak tudi kot božji otroci.

Skozi dolga krščanska stoletja je bila ta naravna in krščanska morala na Zahodu praktično edina morala, ki je vodila življenje posameznikov in družbe. Seveda še zdaleč ni rečeno, da so vsi ljudje dejansko po tej morali tudi živeli. Greh je bil tudi v krščanskem svetu vedno prisoten, v večji al manjši meri. Hočem le reči, da je bila naravna religiozna in krščanska morala v teoriji splošno sprejeta kot edino vodilo človekovega življenja.

Zgodovina nam ve povedati, da se je pred nekaj stoletji v krščanskem svetu začel proces sekularizacije. Ta je obstajal v tem, da je družba Boga, vero, Cerkev postopoma začela izrivati iz zasebnega in javnega življenja. S pešanjem in izginjanjem vere je seveda istočasno začela izgubljati na svoji moči in vplivu tudi religiozna in še bolj krščanska morala. Ta proces sekularizacije se je pričel nekako z renesanso, se nadaljeval z razsvetljenstvom in v vseh naslednjih stoletjih. In žal se še ni končal. Nasprotno, v zadnjih desetletjih se je še poostрил in poglobil. Vsi smo temu priče. Kot da se je naenkrat človek zavedel, da je „dorastel“ in da zato ne trpi več nad seboj nobene avtoritete, ki bi mu smela ukazovati, kaj naj stori, kako naj živi.

Toda brez neke morale človek ne more živeti. Ker je odrgel religiozno in krščansko, je na njeno mesto postavil tako imenovano „laično“ moralo. Ta ni temeljila več na Bogu kot vrhovnem zakonodavcu, katerega je človek dolžan absolutno pokorščino. Človek je hotel biti sam svoj zakonodavec. Res je, da se nova, laična morala, vsebinsko še vedno v mnogočem strinja z naravno in krščansko moralo, ker je bila prejšnja pregloboko zasidrana v njem, da bi jo kar čez noč mogel pozabiti. Vendar se je postopoma vedno bolj oddaljevala od nje. Iz svojega lastnega razuma in lastne volje je



hotel človek postaviti novo, laično moralo. On sam bo določal, kaj je moralno dobro, kaj je moralno slabo. A ker je človek tako spremenljiv, je to svojo značilnost prenesel tudi v svojo novo moralo. Kmalu ni več vedel, kaj naj bi bilo moralno dobro, kaj moralno slabo. Še več, kar je bilo še včeraj dobro, je danes proglasil za slabo in obratno.

Nič čudnega ni torej, da se je ta laična morala prav kmalu začela sprevračati v moralo „uživanja“ v „hedonistično“ moralo, za katero je užitek v vseh mogočih oblikah najvišja vrednota in edini kriterij, ki naj odloča, kaj je moralno dobro, kaj moralno slabo. Človekov namen in cilj naj bi bil samo, kako zadostiti svojemu prirojenemu teženju po uživanju. Teženje po oblasti, po denarju, po čutnih užitkih in podobno. Moralno dobro naj bi bilo torej vsako dejanje in samo tisto dejanje, ki omagača uživanje; moralno slabo, kar bi doseganju uživanja nasprotovalo. Tako se je torej laična morala, ki je bila v začetku še morala „dolžnosti“, sprevrgla v moralo „užitka“.

Kot rečeno, je laična morala še govori-

la o dolžnostih, ki jih je človek s svojim naravnim razumom smatral za primerne in obvezne. Dolžnosti, da se vedem pošteno, tudi ko to od mene zahteva žrtev; da spoštujem državne zakone, da delam za javno blaginjo, da ljubim svojo domovino in jo branim tudi za ceno svojega življenja; da sem pošten in vesten v poklicnem delu, tudi ko me nihče ne nadzoruje; da spoštujem življenje in imetje bližnjega; da skrbim za blagor družine in podobno.

Laična morala je, kot smo videli, namesto „dolžnosti“ kot moralnega kriterija postopoma in skoraj neopazno sprejela nov moralni kriterij: užitek. Moralno dobro je, kar človeku prinaša užitek, nasprotno je moralno slabo. Te vrste morala ni nova, kajti odkar svet obstoji, so se mnogi po njej ravnali, vsaj v praksi, če je že niso teoretično postavili za svojo moralo. Premnogi ljudje v današnji družbi so jo sprejeli za svojo. Po njej živijo, tak je njihov življenjski stil, tak smisel vsega njihovega življenja in prizadevanja.

Naj navedem samo en primer, ki nam kaže, kako je sodobna družba okužena od te morale uživanja. Gre za to, kako premnogi ljudje gledajo na svoje poklicno delo. Splošno znano je, kako se vedno bolj izgublja smisel za dolžnost resnega in odgovornega poklicnega dela, kadar je to delo združeno z neugodjem, žrtvijo in trpljenjem. Spomnimo se le, kako se je v naši Argentini delalo v državnih podjetjih: koliko je bilo ausentizma, koliko zapravljanja časa in tudi prave sabotaže. Odkar je večina teh podjetij privatizirana, so bili seveda delavci primorani delati bolj resno. In tako se je zgodilo, da so ista podjetja, sedaj v privatnih rokah, poslovala neprimerno bolje kot prej, z manjšimi stroški, z manjšim delovnim osebjem in povrh še z velikim dobičkom.

V skladu z moralo „uživanja“ se hoče danes vzgajati tudi otroke, tako doma kot v šolah. Otroku naj se vse dovoli, naj svobodno daje duška svojim prirojenim nagnjenjem. Naj se ne zahteva od njega noben resen napor, ne zavira naj se njegova spontanost, sicer se mu lahko povzročijo duševne travme. Bo že prišel čas, ko bo začel uporabljati svoj razum, in ker je po naravi dober, bo začel tudi prav živeti. Rezultati takšne vzgoje kažejo, kako zmotna je ta teorija, na katero se opira. Kristjani

po razodetju vemo, zakaj je tako. Človek je resda izšel iz božjih rok dober, a izvirni greh je zapustil v vsakem od nas premnogo slabih nagnjenj, ki jih le s težavo in trdim bojem moremo obvladovati. Naravni optimizem, ki ga je učil Rousseau in na katerega se sklicujejo ti vzgojni teoretiki, je zmoten. Tudi če bi nam nauk o izvirnem grehu tega ne povedal, bi nas sama skušnja o tem zadosti prepričala.

„Svobodnjaška morala“

Toda morala uživanja še ni zadnja oblika morale v sodobni družbi. Za njo se je pojavila še nova, ki jo lahko imenujemo „svobodnjaška morala“. Ta ne taji načel morale uživanja, gre le še velik korak dalje. Njena pglavitna značilnost je v tem, da smatra človekovo svobodo za absolutno vrednoto, od katere ni nobene višje. Zagovarja svobodo nasproti vsemu, kar bi jo kakorkoli skušalo omejevati in to na kateremkoli področju. Popolna, neomejena svoboda torej. Vsakdo naj bo svoboden, da živi, kakor hoče, in stori, kar hoče. Da le tudi drugim pusti isto svobodo. Družbo, v kateri bi zavladal takšen moralni kriterij, imenujejo nekateri „radikalno družbo“. To je družba, v kateri bi vladal skrajni individualizem, popolna enakost in neomejena svoboda.

Skrajni individualizem, ki pretirava pravice posameznika na račun skupnosti. Ali se ne govori danes pogosto o človekovih pravicah, prav malo pa, če sploh kdaj, o njegovih dolžnostih? Radikalna enakost pomeni, da je treba ljudi popolnoma izenačiti med seboj brez ozira na morebitne različne zasluge, ki si jih posameznik pridobi. Najbolj značilno za radikalno družbo je pa zahteva po neomejeni svobodi vsakega človeka - morala „svobodnjaštva“ (moral libertaria). Vsako moralno normo je treba smatrati za neupravičen napad proti tej morali. Človek mora biti oproščen vseh moralnih zapovedi in prepovedi. Iz istega razloga ga je treba osvoboditi tudi vseh tabujev, ki so jih ustvarile pretekle dobe. Sem spadajo predvsem spolni tabuji, ki hočejo človeku omejevati popolno svobodo na spolnem področju. In ker je ravno Cerkve čuvarica teh tabujev, je treba zavreči njeno moralo, zlasti še spolno moralo.

Na podlagi te „svobodnjaške“ morale se sodobni človek tudi bori, da se mu ta pravica do popolne svobode prizna tudi v državnih zakonodajah. Odtod boj za



uzakonjenje človekove pravice do razpore, do svobodne ljubezni, do splava in do drugačnih oblik spolnega življenja, kot pa ga je človeštvo do sedaj poznalo in priznalo (homoseksualnost in podobno).

Posledica teh novih oblik morale, zlasti še te zadnje „svobodnjaške“ morale, bi bil tudi moralni pluralizem v družbi. To pomeni, da se v družbi ne priznajo - še manj zahtevajo - nobena splošno veljavna moralna načela. Vsakdo naj si izbere in živi svojo moralo. Nihče torej ne sme biti siljen, še manj prisiljen, da bi sprejel kakšno tujo moralo.

Seveda se pri tem nehoti pojavi vprašanje, če je takšna družba, v kateri ne bi bilo nobenih za vse obveznih norm, sploh možna? Če bi bilo sploh možno mirno sožitje in vsaj minimalno medsebojno sodelovanje za skupni blagor? Nekateri zagovarjajo mnenje, da se mora država odpovedati vsakemu uzakonjevanju kakšnih moralnih norm. Omeji naj se enostavno na nekaj osnovnih „pravil igre“, ki bi bile za vse sprejemljive, a za nikogar obvezne.

Drugim se zdi ta predlog nerealen, neuresničljiv. Predlagajo zato, naj bi se državljani zedinili na vsaj nekatere osnovne vrednote, ki naj bi jih obvezno morali vsi sprejeti, ker bi samo tako bilo možno urejeno življenje in minimalno skupno prizadevanje za občno blaginjo. Takšne osnovne vrednote so na primer: spoštovanje človeške osebe, poštenost in lojalnost v medsebojnih odnosih, priznanje pravice življenja vsem, skrb za najbolj zapostavljene družbene sloje in podobno.

Zaključek

Že iz povedanega je jasno, da izgledi za človeško družbo niso rožnati. Vendar ni vse tako mračno, kot nas hočejo zlasti družbena občila prepričati. Ta nam hočejo povedati, da je nova radikalna morala že nekako prežela vso družbo ali pa vsaj, da nismo več daleč, ko se bo to zgodilo. To še ni res in upajmo, da nikdar ne bo. Ogromno ljudi se še vedno ravna po naravni in krščanski morali, ki jim je vodnica njihovega življenja, čeprav se zavedajo, da jim ne uspe vedno po njej živeti. Vsaj teoretično jo še vedno priznajo za najvišje in edino obvezno vodilo svojega življenja.

Da je res tako, imamo veliko dokazov. Eden takšnih je na primer veliko versko prebujanje po vsem svetu. Ljudje iščejo Boga, čeprav mnogokrat ne pri pravih virih. Drug dokaz je velika solidarnost do najbolj potrebnih, ki jo opažamo vsepovsod. To in še mnogo, mnogo drugega jasno dokazuje, da religiozna in krščanska morala še zdavnaj nista mrtvi. Le nekako dremljeta pod pepelom toliko drugih skrbi in interesov. A ko bo zapihal kak močan veter - morda celó v obliki kakšnega izrednega posega božje Previdnosti v človeško zgodovino - se bo stara vera v Boga kot Stvarnika in vrhovnega zakonodavca znova razplamtel in bodo božje zapovedi spet postale vodilo človeštva.

Naloga Cerkve na tej prelomnici človeške zgodovine - da smo na takšni prelomnici, bo težko dvomiti - je, da človeštvu pogumno proglašča, da pehanje za toliko opevanimi maliki, kot so denar, užitek, neomejena svoboda človeka, ne vodijo k sreči, ki jo vsi tako vroče želimo. Da je ta le v ponižnem povratku k Bogu in njegovi postavi, ki je dana ne za to, da bi človeku omejevala njegovo upravičeno svobodo, temveč kot kašipot k pravi sreči.

Nekaj**NEODGOVORJENIH****vprašanj****MARKO KREMŽAR**

...V zvezi s tem (s pravno državo) se vsiljuje vprašanje, zakaj se toliko rojakov v domovini sistematično izogiba omembe krvave komunistične revolucije in totalitarnega režima, ki je iz revolucije izšel in skoraj pol stoletja vladal? Raje govorijo o času „po vojni“, o letih „po osvoboditvi“ in o „prejšnjem sistemu“. Mimogrede ohranjajo pravljico o NOB, z njo pa mit OF, čeprav vedo, da gre pri tem za tragično prevaro. Celó ob spominu na ljudi, ki so jih pomorili komunisti, lahko slišimo, da gre za „povojne žrtve“. Rod, ki se rad hvali, da se je oprostil vseh „tabujev“, se ne upa odkrito govoriti, da so bili v času komunističnega totalitarnega režima njihovi sorodniki ali celo starši zaprti ali do so komunisti pomorili na tisoče rojakov ali da je bil komunistični samoupravni sistem policijska država, ki je omejevala svobodo vsem, ki so bili drugačnega prepričanja kot vladajoča partija, katere člani so še vedno privilegirani stan. Vse to ljudje vedo, a beseda kar ne gre iz ust. Dokler bo celo poštenim ljudem težko izreči resnico, ni pričakovati, da bi slovenska država mogla zaživeti res svobodno. Kjer z vso resnostjo ne obsojajo totalitarizma, tam je demokracija pocepi beseda.

Kaj je vzrok taki „obzirnosti“ do večrajšnih nasilnežev? Odgovor je potreben in poiskati bi ga morali, predvsem tisti demokrati, ki se izogibajo jasnosti z izgovorom, „da ljudje ne slišijo radi, če jim omenjamo komunizem ali totalitarnost prejšnjega režima“. Pri tem ne pomislijo, kdo so tisti ljudje, ki jim resnica ni všeč...

Ni več skrivnost, da je na slovenskih tleh do zdaj odkritih blizu 100 grobišč, v katerih trohni vsaj tisočkrat toliko žrtev komunističnega nasilja. Med temi je, kot vemo, nad deset tisoč vrnjenih domobrancev pa še nekaj tisoč drugih Slovencev, ki so jih slovenski komunisti žrtvovali na oltarju revolucije. Vse to je dobro znano, pa vendar slovenska

državna oblast še ni odgovorila na vprašanje, kdo je odgovoren za tako prelivanje krvi? Nihče ni teh umorov obtožen, nihče zanje sojen, nihče ni kriv. Tudi moralne obsodbe nad komunističnim režimom, od katerega je prejela to težko in grozljivo breme, republika Slovenija še ni izrekla. Ali ni težko razumljivo, da ob nešteti komunističnih zločinih poteka ena sama razprava in ta proti nekdanjemu domobrancu, katerega sodijo že 14 let, čeprav mu do danes ni nihče mogel dokazati kaznivega dejanja? Če bi slovensko sodstvo vložilo pol toliko napora v raziskavo komunističnih pobojev, bi bilo krivici vsaj simbolično zadoščeno. Tako pa visi nad slovensko polpreteklostjo, sedanjostjo in tudi prihodnostjo en sam velik vprašaj.

Vprašanj je še več, a vsa izgubijo na pomenu ob čisto prozaični skrbi, kdo bo leta 2025 plačeval pokojnino tedanjim ostarelim, ki so zdaj v najlepših letih? Ker je med slovenskimi starši vse več takih, ki so svoje nerojene otroke raje pomorili, kot da bi se zadovoljili s skromnejšim življenjem, je odgovor na gornje vprašanje vedno težji. Upadanje rojstev je doseglo v zadnjih letih kritično točko, tako da ne moremo več govoriti o narodnem prirastku. Tudi pretresljivo število samomorov dokazuje, da veliko mladih Slovencev ne ve, čemu naj bi živeli, in da je čut vzajemnosti majhen. Vzajemnost je krepost, brez katere se spremenijo otroci in starci, lahko pa tudi lastno življenje, iz vrednote v breme. Brez vrednot postane oseba no pa tudi narodno življenje marsikomu pretežko. Sistem, ki je trgal vrednote iz slovenskih src, je natresel v našo vsakdanjost nešteto vprašanj, pa nobenega odgovora. Medtem pa čas teče in tudi odlašanje z odločitvami je že odločitev.

Kot narod smo znova postavljeni pred izbiro: življenje ali smrt. Mogoče je, da bi si državljani republike Sloveni-

NAMENI APOSTOLATA MOLITVE ZA JANUAR

Splošni: Da bi katoličani in drugi kristjani uspešno sodelovali v vsem, kar jih združuje.

Misijonski: Da bi krščeni pričevali s svojim življenjem za oznanilo vesoljnega odrešenja v Jezusu Kristusu.

Slovenski: Da bi pogosto branje Svetega pisma, ki ga imamo sedaj v novem prevodu, vse kristjane še bolj povezovalo v veri učlovečene božje Bese.

je zagotovili pokojnino s pomočjo ljudi, ki bi jih povabili v svojo deželo - kot potrebno delavno silo - iz več ali manj oddaljenega juga, kjer imajo ljudje še vedno radi otroke. Mogoče je tudi, da bi se odločili za legalizirano evtanazijo. Na ta način bi problem, ki nastaja ob morjenju nerojenih, reševali s „humano likvidacijo“ ostarelih in ohranili tako v skrbni, socialni državi proračunsko ravnatežje. V obeh primerih bi postalo slovenstvo kmalu le zgodovinski pojem, medtem ko bi naš jezik ostal še dolgo privlačna zanimivost za lingviste drugih narodov. Seveda ostaja odprta tudi možnost, da bi slovenski starši brez odlašanja, za katerega ni časa, pričeli velikodušneje sprejemati v svoje varstvo in vzgojo mlada življenja. Tako bi dobila slovenska demografska piramida kmalu spet zdravo, naravno obliko, ki zagotavlja starejšim rodovom mirna zadnja leta sredi otrok in vnukov.

Za katero od omenjenih poti se bomo odločili Slovenci ob vstopu v tretje tisočletje, ostaja eno od neodgovorjenih vprašanj.

(Iz članka v Svobodni Sloveniji, 28.11.1996)

Dobro delo*Lili Novy*

*Kdor bo delal dobro delo,
kdor bo drugim v pomoč,
mu poteče dan veselo,
ga mehko zaziblje noč.*

KRIVIČNI PROCES PROTI VELIKEMU ŠKOFU

MILAN MAGISTER

Škof Rožman je na prvo soboto 5.5.1945 z odhodom v Celovec začel življenje begunca, izgnanca, konfiniranca angleških zasedbenih oblasti in od slovenskih oblasti obrekovanega in zasledovanega trpina. Komunistična oblast mu je dala oznako, ki jo še danes zavestno širijo in ponavljajo, ker je naperjena bolj kot proti škofu proti sami katoliški Cerkvi. To je oznaka, ki jo je ob škofovi smrti leta 1959 izrekel predsednik državne Komisije za verske zadeve Boris Kocjančič: „Škof Rožman je vojni zločinec, pravomočno obsojen, zato bomo smatrali vsako počastitev za demonstracijo.“

„V komunističnem sodstvu bo veljalo načelo splošne zakonitosti novega (= komunističnega) življenja, ne pa pisani zakoni,“ je zapisal komunistični jurist Stante. Komunistem ideološko določil, kakšna bo družba, in kdor je proti, je nezakonit.

Poznavalci in očitvidci so nam ohranili presojo takšnih sodišč. Iz vrst komunistov je Milovan Djilas zavzdihnil v knjigi Vojni čas: „Sicer pa sodišča, kakor smo jih tedaj imeli...“ Angleški konzul je v Ljubljani prisostvoval „božičnemu procesu proti ljudskim sovražnikom leta 1945 in poročal svojemu veleposlaniku, „da je bil glavni namen lažno-zakonitega procesa odstraniti vplivne politične nasprotnike komunističnega sistema.“ Veleposlanik pa je v svojem poročilu dodal, „da je namen procesa likvidirati resnične ali možne nasprotnike partije.“

Prva krivica do škofa Rožmana je bilo že takšne vrste sodišče.

Vodstvo partije je že določilo, da je obsojenec kriv, sodišče naj le zaseda za videz zakonitosti in za mednarodni prestiž sodstva. Po komunističnem pravu je sodba naroda izrečena v skladu z revolucionarnimi nameni, ne pa po ugotovitvi resnične krivde obsojenca. Zato

je že obtožnica sama dobesedno škofa imenovala „notoričnega zločinca, katerega kaznivih dejanj ni treba več dokazovati.“ To seveda dokončno potrdi politični značaj procesa, po katerem pa ne gre za pravico, temveč za določene namene oblasti, ki jih zasleduje oblast na račun pravic obtožencev. Sam javni tožilec v procesu proti škofu Stepincu je izjavil, „da je bilo sojenje propagandistično“. Takšno je bilo tudi proti škofu Rožmanu, kakor tudi pozneje proti češkemu škofu Beranu in madžarskemu škofu Mindszentyju. Kakor Pilat Kristusa ni mogel obsoditi, ker na njem ni našel nobene krivde, in ga je dal križati zaradi politične potrebe, so tudi škofa Rožmana obsodili na podlagi „KRIVDE“, KI NAJ BI BILA „SPLOŠNO“ ZNANA, nikdar pa dokazana, saj so celo razbremenilni material zaplenili in odklonili razbremenilno pričo matere kom. sekretarja Toneta Tomšiča.

Proces proti škofu Rožmanu je vseboval vse prvine dramatičnosti, ki jo je potre-

bovala boljšešviška propaganda slovenske partije.

Slovensko ljudstvo si drzne postaviti pred sodni stol svojega škofa, vedimo, da je v slovenskem narodu bil v pojmu škofa obsežen pojem vladike in najvišje moralne avtoritete.

Ta vladika naj bi bil ubežal, ker se je bal ljudske sodbe; ljudstvo pa ga sodi tudi v njegovi odsotnosti, ker mu že ni dopustil užitka, da bi ga zažgalo na Marijinem trgu v Ljubljani, prav tako ga ni moglo voziti v kletki po ulicah, kar bi kot „narodni izdajalec“ po ljudskem mnenju zaslužil.

Obsojeni škof, že v sami obtožnici imenovan „moralna propalica“, je predstavnik Cerkve, tiste, ki naj velja za človeštvo ideal zglečnosti in svetosti, pa ga mora soditi vojaško sodišče za vojne zločine in izdajstvo naroda!

Škof Rožman ni sojen sam, temveč v zloglasni družbi drugih „vojnih zločincev“, zlasti pa skupaj z SS generalom tujega, nemškega naroda.

Od vseh obtožencev zaseda škof v naštevanju krivde prvo mesto: škof 13 točk, nemški general 12, slovenski general 10, katoliški politik v inozemstvu 3, šef slovenske policije 5.

Vsa ta dramatičnost je bila potrebna, ker ni bil sojen samo katoliški škof - sodili so nečemu večjemu, presežnejšemu, važnejšemu - sodili so bodočnosti Kristusove Cerkve na Slovenskem. Proces je bil

Cont. Milan Magister govori na proslavi o škofu Rožmanu.



naravnani na zadnji smisel „ljudske“ revolucije: na ateizacijo slovenskega katoliškega naroda. Slovenskim katoličanom je bilo nujno pristuditi njihovo Cerkev, kar je bilo v poznejšem 45 letnem obdobju v marsičem doseženo. Odločilna štartna linija pa je bil proces proti škofu Gregoriju Rožmanu.

Škof je svojemu predstojniku papežu Piju XII. v jeziku, ki ga je ta razumel, v nemščini, poslal 30.9.1946 svoj zagovor, v katerem zavrača vse neosnovane in neresnične obtožbe.

Obsodba sodišča pa bi bila lahko strnjena v nekaj stavkih, ki so za škofovo dobro ime najvažnejši. Škofova krivda naj bi bila: „izvajal je protinarodne načrte in akcije v korist okupatorja in služil posredno pri iztrebljanju in raznarodovanju slovenskega naroda; podžigal je k sodelovanju z okupatorjem, izdaji in zločinom proti narodu; sodeloval pri domobranski prisegi v cilju, da Slovencem pokaže, da popolnoma soglaša z nacistično politiko. Vse to je za „večne“ čase strnil bivši duhovnik in uradni zgodovinar Metod Mikuž v Slovenskem biografskem leksikonu takole: „da je škof Rožman vodil izdajalsko dejavnost in služil okupatorju pri prizadevanju nacističnega iztrebljanja in raznarodovanja slovenskega naroda in dušenja osvobodilne borbe.“

Biografski leksikon je knjiga, ki govori ne-prenemoma novim rodovom, zato je teža odgovornosti za te stavke neizmerljiva.

Sodišče v Nürnbergu je vojnim zločincem prisodilo psihiatra, pogledjmo tudi mi dušo škofa „zločinca“.

„Narodni izdajalec“ Rožman je dobil po lastnem pripovedovanju dve klobuti za svoj „izdajalski značaj“. V drugem razredu osnovne šole je na svoji koroški zemlji dobil klobuto od nemškega učitelja, ker je govoril slovensko. To mu je pustilo življenjsko zaznamovanost, ki ga je vodila po prvi svetovni vojni v Ljubljano, ker ni mogel ostati na avstrijskem zaradi slovenske zavednosti.

V času italijanske okupacije ga je Duce hotel podkupiti in mu je podelil italijansko odlikovanje, ker je pač vedel, da ga škof ne bo mogel odkloniti. Škof je poznejšemu škofu Leniču, tedanjemu svojemu tajniku, dejal: „Hujše klobute mi niso mogli dati!“

Hotel je pretrgati vsako zvezo z Italijani, pa so ga od tega odvrnili potoki solza mater in žen, ki so ga prosile za intervencijo pri italijanskih oblasteh. V takšnih življenjskih primerih samo plemenite duše sprejmejo nase žrtev zaničevanja zaradi višjega dejanja ljubezni! Med ženami je bila prva Vida Bernot Tomšič, žena sekre-

tarja KPS Toneta Tomšiča in pozneje ena najvišjih funkcionark režima, ko je leta 1941 prišla prosit škofa, naj intervenira pri italijanskem visokem komisarju Grazioliju proti ravnanju z zaporniki. S tem je priznala potrebo po osebi, ki more intervenirati. Ta isti škof je za njenega moža, vodilnega komunista, interveniral trikrat, dvakrat pri kraljevi jugoslovanski vladi, zadnjikrat celo po papežu, da bi ga Italijani oprostili smrtnih kazni. To je škof delal zato, ker je bil v duši najprej Slovenec, česar komunisti ne razumejo, ker so vzgojeni internacionalistično. Zato še živeča Vida Tomšič še do danes ne more na dan z dobro besedo za dobro ime svojega dobrotnika škofa Rožmana.

Škof je interveniral tudi za priorja kartuzijskega samostana v Pleterjah in ni nam znano, da bi on pozneje kot dober prijatelj partizanskih oblasti zastavil besedo za svojega škofa. Škof je pri Italijanih posredoval za gorenjske in štajerske rojake, ki so jih Nemci pregnali. Avgusta 1942 je bilo v dobrodelni škofijski pisarni zapisanih 6000 beguncev in zanje je moral dobiti dovoljenje za bivanje v ljubljanski provinci.

V stiski tistih dni so ljudje škofa oblegali od zore do mraka, 12 ur, obdelovali iz



Možje na duhovnih vajah, katere je l. 1949 vodil v Buenos Airesu škof dr. Gregorij Rožman. Foto Lojze Erjavec

različnih strani in nagovarjali. Istočasno je bilo na pohodu komunistično obrekovanje, informacije iz podeželja in iz tujine pa nezanesljive, kajti Italijani so Ljubljano obdali z bodočo žico in stražnimi bunkerji, kakor so to že prej izvajali v zasedeni Libiji. Škof je sam izjavil, da je bilo tako hudo, da bi najrajši legel in umrl. Teža križa je postajala težja in težja.

KP je zahtevala od škofa, da se pod italijansko okupacijo javno izreče proti okupatorju. Ob tako važni zadevi je škof prosil za nasvet papeža Pija XII., ki mu je odgovoril, naj premisli, ker tvega v najboljšem primeru internacijo neke v osrčju Italije in ne bi mogel z ničemer koristiti svojemu ljudstvu. Ko bi se škof podal komunistični skušnjavi, bi se partija znebila zadnjega voditelja katoliškega tabora. Tako bi obvladovala narod sama.

Naslovil pa je škof spomenico na Graziolija, za katero tudi Metod Mikuž prizna, da bi jo mogli imeti za junaško dejanje. Rožman se drzne okupatorju predlagati, „naj preneha z uvajanjem fašističnih ustanov in naj v Ljubljanski pokrajini načeloma veljajo zakoniki, ki so veljali do začetka vojne 6. aprila 1941 - torej jugoslovanski in ne italijanski! Junaško očita modernemu Rimljanu Grazioliju, „da je uvedba kolektivne odgovornosti slovenskega naroda za dejanja poedincev hudo prizadela visoko razviti pravni čut Slovencev, ki je vzrastle na tradicijah rimskega prava.“

Med komunisti bi težko našli takega junaka, saj so svoje protiokupatorske izjave dajali v zaščiti oddaljenih in z orožjem varovanih gozdov.

O „izdajalski“ naravnosti Rožmana so tujci imeli precej drugačno mnenje in sodeb kot pa slovenski komunisti.

Nemški general Rösener, ki je bil v istem procesu sojen skupaj z Rožmanom, je Rožmanu očital, da mu je v domobranstvo pošiljal za kurate anglofilske duhovnike, zato jih je Rösener odpošiljal v koncentracijska taborišča. Nemci so tudi škofa imeli za anglofila ter sumili o njem, da ima tajne zveze z inozemstvom.

Ko bi italijanska generala Roatta in Robotti ne poznala slovenske zavednosti škofa Rožmana, ga ne bi obiskala in mu grozila, da so Italijani pripravljeni nasilno preseliti vse slovensko ljudstvo, ker niso pripravljeni trpeti nobenega odporniškega gibanja. Ko bi bil škof izdajalec svojega naroda, bi mu samo ukazala ali namignila za sodelovanje. Z grožnjo pa sta priznala,

da sta pred človekom, ki je kljubovalen in ponosen. Morala sta vedeti za njegovo držo, saj si je na prižnici drznil reči, „da ga hočejo (komunisti) narediti za narodnega izdajalca in za protinarodnega slugo tujih oblastnikov.“ Okupator je mogel jasno razbrati, da je to izražanje vredno le zavednega slovenskega škofa.

O delu škofa Rožmana med vojno je imel mnenje tudi sodelavec Foreign Office-a, Anglež Laffan, ki je 27.6.1945 poročal zunanjemu ministru, „da je fair (pošteno), če se tudi poudari, da je za vestnega katoliškega škofa važnejša večna blaginja posameznih duš kot politična razmišljanja...“

Mnenje vatikanskega msgr. Tardinija pa je eno samo odličje za škofa Rožmana. Ko so pozno v jeseni 1947 Angleži Vatikanu predlagali, naj škofu omogočijo naselitev v USA, jim je Tardini dejal: „(Škof Rožman) je odličen vse. Njegov problem pa je, da je naredil vse, kar je bilo mogoče, da bi ustanovili protititoistično vladno. Zanj so (Angleži in Amerikanci) predstavljali red in civilizacijo, ŠKOF ROŽMAN JE RAVNAL PO SVOJI VESTI, zato ga Vatikan ni mogel odstaviti.“

Od tedaj naprej se začne za škofa Rožmana izpolnjevati drugi del njegovega gesla: Plačilo za križ. Bog mu začne „izplačevati“ pogodbeno klavzulo, po kateri je daroval svoje dobro ime za duše slovenskega ljudstva. Križa teže je škof občutil do svoje smrti, toda znamenja božje zvestobe so se začeli kazati. Po procesu proti škofu Stepincu namreč, so se zavezniki začeli ovedati, da bi bila izročitev Rožmana komunistom krivica in so Rožmana „prepuslili“ Amerikancem. Ti so ga pustili oditi v Švico 4.3.1948, od koder je odpotoval julija istega leta v Združene države Amerike. Papež ni sprejel njegove odpovedi, temveč ga je kot prvega v zgodovini Cerkve imenoval za škofa beguncev svojega naroda.

V avdienci 14.9.1945 je papež Pij XII. izrazil dr. Kraljiču: „Prebral sem Rožmanovo odpoved in njegov oris življenja, ki ste ga imeli.“ Sledilo je papeževo vprašanje: „Ali ne bi mogli ostati nevtralni v borbi s komunizmom?“ Ko mu je dr. Kraljič razložil, zakaj ne, je papež izjavil: „Razumem, da bi nevtralnost v takem primeru bila greh proti Bogu in Cerkvi.“ To je najvišje potrdilo na zemlji za ravnanje škofa dr. Gregorija Rožmana.

Konec leta 1941 je škof govoril: „Zau-

Marija, človeštva si novega Mati

Anton Nadrah

Marija, človeštva si novega Mati.

Vsi tvoji za vedno želimo ostati.

*Ti zvezda vodnica si, k Sinu nas vōdi,
da z njim zaživimo v resnični svobodi.*

*Ko Božjemu Sinu postala si Mati,
ponižna si dekla hotela ostati.*

*Ti zvezda vodnica si, k Sinu nas vōdi,
da z njim zaživimo v resnični svobodi.*

*Ti Mati si novega, boljšega veka,
saj hočeš rešiti pogube človeka.*

*Ti zvezda vodnica si, k Sinu nas vōdi,
da z njim zaživimo v resnični svobodi.*

*Slabotni smo, krhki in v temi ječimo,
v vezeh in strasteh brez moči zdaj tičimo.*

*Ti zvezda vodnica si, k Sinu nas vōdi,
da z njim zaživimo v resnični svobodi.*

pajmo Bogu tudi tedaj, kadar ne moremo povsem doumeti, zakaj dovoljuje satanu toliko svobode. Odgovorimo Bogu Očetu svojemu: Zaupam, četudi ne razumem Tvojih potov.“ Prav lahko domnevamo, da je škofovo geslo Teža križa in plačilo našlo svojo izpoved v neomajnem zaupanju v Boga. V noči oljske gore, v desetletju pred 2. svetovno vojno, ko je Gregorij postal škof ljubljanski, je videval križ, ki mu ne bo mogel uiti. Sprejel ga je v zaupanju v Boga, pa ne le zase, oziraje se na dogodke zadnjih 65 let, smo prepričani, da za ves naš narod. Čeprav je zavestno svoje dobro ime daroval Bogu le on, pa ga je darovala tudi vsa katoliška generacija, ki je bila zvesta njegovi besedi in zgledu. Za njegovo žrtev prejemamo plačilo tudi mi, saj nam Bog kaže svojo dobrotljivost v čudovitih dogodkih, ki se dogajajo v slovenskem narodu.

Slovenskemu narodu ostaja dolžnost, da potem, ko je utelesil svojega duha v državnosti, z močjo lastne pristne svobodne volje in suverenosti spozna in prizna veličino svojega sina dr. Gregorija Rožmana, ljubljanskega škofa, in ga s plebiscitarnem privoljenjem in navdušenjem vrne slovenski zemlji in slovenskemu narodu, v knjige slovenske zgodovine pa dá zapisati samo resnico o velikem možu velikega časa.

Dobri pastir izpod Pece

(3)

MILENA AHČIN

Prefekt v Marijanišču in delo z mladino

Aprila 1918 so Korošci občutili vso krutost nemških zagrizencev. Ti so se znašali predvsem nad slovenskimi duhovniki in nad cerkvami. Kdor je mogel, je pobegnil za nekaj tednov. Koroška je morala prestatati marsikatero nasilje.

Gregorij Rožman je v tistih časih pomagal Milki Hartmanovi, ki je boječe začejala nositi svoje pesniške izlive v presojo. S pohvalo jo je navdušil za delo. - Tudi preprostemu kmečkemu fantu, ki je čutil v sebi duhovniški poklic, pa ni imel nobenih sredstev, je pomagal, da je po dolgih zapletih dosegel svoj cilj. Marijina družba in Izobraževalno društvo v Pliberku sta bila njegova varovanja še potem, ko je že odšel v Ljubljano.

Ko je bila v Ljubljani ustanovljena univerza, so dr. Rožmana povabili k sodelovanju. Sprejel je mesto predavatelja cerkvenega prava na teološki fakulteti. V Celovcu je ostal zapisan kot profesor na bogoslovnem učilišču, a so kmalu našli novega predavatelja in dr. Rožmana niso več klicali. Sicer pa se je zaradi vojne celovško semenišče praznilo, znanjalo je slušatelj. - Eno leto pred plebiscitom je dr. Rožman odšel v Ljubljano.

Komaj je v Ljubljani začel z delom, mu je na Koroškem umrla mati in je preživel december 1919 doma. Ko se je vračal v Ljubljano, so mu v vlaku ukradli vso prtljago. Ostal je čisto brez obleke. Še bolj kot to pa je obžaloval izgubo knjig in zapiskov predavanj, kar je nujno potreboval pri svojem delu. Ni imel denarja, pa tudi trgovine so bile prazne. Vrnil se je na Koroško in s težavo nabral pri prijateljih nekaj najnujnejšega. Ko je začel z delom v Ljubljani, je opravljal le delo honorarnega profesorja, kar je pomenilo tako nizke dohodke, da si niti najnujnejše obleke ni mogel kupiti. Poleg gmotne prizadetosti ga je trlo tudi

razočaranje. Ko bi mu dali vsaj mesto izrednega, če že ne rednega profesorja! Prednica šolskih sester, s. Terezija Hanželič, ki ga je izredno spoštovala kot duhovnika, mu je oskrbela mesto dijaškega prefekta v Marijanišču. Tako je imel zagotovljeno hrano in stanovanje.

Za dijake v Marijanišču se je izredno zanimal. Vsem je pomagal, skušal je vsakega razumeti, bil je skrajno pravičen. Vendar je z leti postal razburljiv in nekateri gojenci vedo povedati, da je znal tudi strogo kaznovati. V nekem sporu je izključil pet učencev. Menijo, da se je prenaglil, ker ni dovolj iskal pravega krivca. - Vendar je svoje gojence ljubil. Ponoči je molil zanje v zavodski kapeli.

Ob letu je na fakulteti napredoval. Postal je docent, leta 1924 pa izredni profesor. Pri predavanjih je bil jasen, življenjski. Govoril je razločno, zanimivo, dajal koristna navodila. Predavanja si je skrbno pripravljala, vanje je vpletal

svoje izkušnje iz dušnopastirske službe.

V letih, ko je bil prefekt v Marijanišču, so mu iskali napake in so jih tudi našli. Ivan Ahčin, prefekt nižješolcev, mu je očital, da je s študenti predober. Posebno je bil pozoren do tistih, ki bi jih moral kaznovati, a jih je skušal predvsem prevzgojiti. Zamerili so mu tudi, da je nekaterim brezmejno zaupal in vse verjel, kar se je včasih slabo končalo. Tretja napaka: svoje učence je premalo nadziral, preveč jim je zaupal. S tem jim je hotel privzgojiti zrelost in občutek odgovornosti. Nekateri so mu očitali, da je delal razlike med bogatimi in revnimi. A se je večkrat izkazalo, da je pomagal dijaku, ki bi zaradi domače stiske moral zapustiti zavod, pa je dr. Rožman tako uredil, da je dijak ostal in je mogel končati šolanje.

Takratni ljubljanski škof Jeglič je imel z ustanovitvijo Orla več namenov. Hotel je zajezi vpor liberalizma na podeželje, kar je bil namen Tyrševega Sokola. Hotel je koristno zaposliti mladega človeka v njegovem prostem času. Predvsem ga je skrbela vzgoja in izobražba mladine. Začetek delovanja Orla vidimo že leta 1907. Pri organiziranju je bilo polno ovir, vendar je škof Jeglič odločno pomagal. Leta 1920 je bil izvoljen za drugega podpredsednika dr. Rožman. Obiskoval je podeželske kraje,

Pogled iz Šmihela proti Peci, kjer na levi strani v ravnini leži vas Dolinčice, rojstni kraj škofa dr. Gregorija Rožmana.



zbiral mladino, ji govoril na prireditvah, jih navduševal. Dosegel je izredno lepe uspehe. Z mladimi je znal biti preprost in domač, govoril jim je jasno in vedro. Po prvem slovanskem orlovskem taboru v Mariboru leta 1920 je prof. Ernest Tomec sklenil preorganizirati slovenskega Orla. Po prvi svetovni vojni se je Orel razmahnil na široko, a manjkala je umska in duhovna poglobitev. Med najpomembnejšimi sodelavci prof. Tomca je bil duhovni vodja in vodja vzgojnega odseka dr. Rožman. Nastopal je kot govornik, pisal članke in tako vzbujal narodne in verske ideale. Vzgal je mladce, da so znali nastopati tudi v nevarni, nasprotujoči okolici. Povdarjal je potrebo razumnega voditelja, zdrave zabave, tudi zdrave telovadbe. Fantom je napisal molitvenik „Besede življenja“. V njem daje praktične smernice doraščajoči mladini. Sam je večkrat spremljal telovadce na tekme, celo v Köln in v Rim je šel z njimi.

Veliko skrb je posvečal dr. Rožman Marijini družbi. Že na Koroškem je ustanovil več dekliških Marijinih družb, posebno mu je bila pri srcu tista v Pliberku. Tej je ostal voditelj vse do plebiscita. V Ljubljani je postal ideolog slovenskih Marijinih družb. Priporočal je pošteno veselje. Rožman je povsod govoril predvsem o poštenem zunanjem in notranjem veselju v Marijinih družbah, o veseleli pobožnosti.

1. januar - NOVO LETO - PRAZNIK BOŽJE MATERE MARIJE

Prvi januar je začetek novega leta. Je hkrati tudi osmi dan po Jezusovem rojstvu, torej spomin na Jezusovo obrezovanje (ta obred so Judje opravili 8 dni po rojstvu) in dan, ko so Jezusu dali ime. Po koncilski obnovi bogoslužja se prvega januarja obhaja praznik Marijinega materinstva. Ves Marijin pomen in vsa njena veličina je v njeni zvezi s Kristusom, v njenem božjem materinstvu. Po Mariji je božji Sin postal človek, da bi mi postali božji otroci. Na začetku novega leta nas Cerkev priporoča varstvu nje, ki je dala

začetnika življenja, Jezusa Kristusa. V svoji materinski ljubezni se vedno zavzema za brate in sestre svojega Sina, ki še potujemo in smo v nevarnostih in stiskah, dokler ne bomo prišli v blaženo domovino.

Prvi dan v letu je Cerkev posvetila tudi miru, prvi in najvišji družbeni dobrini, ki omogoča vsako drugo dobro v človeškem življenju. Vabi nas, naj o miru razmišljamo zanj molimo in delamo. Mir je sad pravičnih, urejenih odnosov z Bogom in sočlovekom.

Knjiga Rožmanov proces

29. oktobra je bila v dvorani nadškofijskega doma v Ljubljani ob navzočnosti nadškofa Šuštarja, višjega javnega tožilca Borisa Šetine in številnih slovenskih zgodovinarjev ter znanstvenikov predstavljena knjiga Rožmanov proces. Obsežna knjiga zgodovinarjev dr. Tamare Griesser Pečar in dr. Franceta M. Dolinarja je predstavil dr. Janez Gril, direktor Družine, ki je knji-

go v sozaložništvu z Zvezo zgodovinskih društev Slovenije izdala. O delu pa sta spregovorila tudi avtorja sama. To zgodovinsko ekspertizo sta avtorja opravila po naročilu generalnega javnega tožilca Antona Drobniča, da bi ob 13. točkah obtožnice zoper škofa Rožmana ugotovila, ali je bil sodni proces pravilno izpeljan in koliko točke obtožnice držijo. Nekateri zaključki so: sodišče ni upoštevalo osnovnih demokratskih načel ločitve sodstva od oblasti ne pravnih norm. Obsodba je bila zgrešena v vseh 13. točkah obtožnice. Niti gola dejstva niso bila točna. V procesu ni šlo za krivdo posameznih oseb, ampak je komunistična oblast hotela z obtožbo Rožmana postaviti ob sramotilni steber vso Cerkev. Kdo bo odgovarjal za neizmerno krivico, ki je bila storjena škofu Rožmanu? Zdaj še bolj razumemo, zakaj je celó državno predsedstvo (Kučan, Kmecl, Zlobec, Plut) zahtevalo odstavitev državnega tožilca Drobniča, ki je dal pobudo za obnovo procesa proti škofu Rožmanu. Avtorica pravi v uvodu: „Ne samo komunistične oz. ateistične publikacije, tudi novejša zgodovinska dela in časopisje - celo del duhovščine - vztrajno ponavlja vedno iste očitke, nihče pa se ne vpraša, če so resnični.“

Ob njem duhovni stariši, nato oče in mati in drugo sorodstvo.



NOVO LETO

Lili Novy

*Novo leto, mlado leto,
vzemi željo za pozdrav:
Naj se vsak potrudi vneto,
da bo vsem na svetu prav.*

Molitev za mir

Stanko Janežič

*Ti, ki si Knez miru
in si rekel:*

*„Mir vam zapustim,
svoj mir vam dam“,*

*podari nam mir,
tisti mir,
ki ga svet ne more dati
in ga daš lahko le ti,
Knez miru.*

*Radi bi notranji mir,
mir duše, srca,
mir čustev, misli, hotenj,
da bomo znali živeti
spravljeni s samim seboj.*

*Radi bi mir
s svojim bližnjim,
z brati po veri,
z vsemi ljudmi,
z vsemi narodi,
da bomo eno božje ljudstvo
in ena vsečloveška družina.*

*Radi bi mir
s teboj, Gospod,
ki si Začetek
in Pot in Cilj
in vse napolnjuješ
s svojo navzočnostjo.*

NOVO LETO

Rekel sem angelu, ki je stal na pragu leta:

„Daj mi luč, da bom z zanesljivimi koraki stopal negotovosti naproti!“

Angel mi je odgovoril:

„Pojdi v neznano in položi svojo roko v božjo. To je bolje kot luč in bolj zanesljivo kot znana pot.“



GOSPODOVO RAZGLAŠENJE

6. januar

Zahodna Cerkev je že v 4. stoletju



obhajala Gospodovo razglasenje ali epifanijo. „Epiphania“ je grška beseda in pomeni: prikazanje, razodetje, razglasenje. Nekrščanska verstva so s to besedo označevala posege božanstva v človeško dogajanje, pri čemer se je božanstvo nenadoma prikazalo in spet izgini- lo. Besede so se polastili tudi he- lenistični vladarji, ki so si prisvajali božanski značaj. Tako so govorili o „epifaniji“, če se je vladar prikazal pri oknu.

Sveto pismo je ta izraz prevze- lo in mu dalo bistveno drugačen pomen. Tu gre za enkratne nepo- novljive zgodovinske dogodke, ki jim je mogoče določiti čas in kraj in v katerih se ljudem razodeva oseb- ni Bog. Epifanije so vedno božji nagovor človeku in zahtevajo s strani ljudi odgovor in odločitev. Staro- zavezne epifanije Boga dosežejo svoj vrh v Kristusu, saj je že njego- vo rojstvo epifanija Mesija odre- šenika. Praznik Gospodovega razglasenja - epifanija pa nas še posebno spominja na dejstvo, da

se je Bog modrim in po njih vsemu svetu razodel v človeški podobi. Vsi ljudje naj bi prišli k božji luči in spoznanju resnice. Oznanilo tega praznika je: Bog je za vse ljudi in za vse čase nepogrešljiv in nenado- mestljivi odrešenik.

Pri nas in v deželah, kjer so vero spre- jeli iz Rima, se ta dan v ljudskem govoru imenuje praznik sv. Treh kraljev. Treba pa je reči, da si izraza razglasenje in trije kralji vsebinsko ne nasprotujeta, temveč se med seboj dopolnjujeta. Izraz trije kralji nam daje bolj nazorno in živo pred- tavo o daljnih častilcih iz poganjskih krajev, ki so prišli molit novorojene- ga Boga-človeka. Evangelist Matej imenuje te popotne moške modre ali mage. Izraz magi pomeni v Svetem pismu isto kakor astrolog ali ve- deževalec. - Njihova domovina je bila na Vzhodu (Perzija, Babiloni- ja). V 6. stoletju so začeli te modre imenovati kralje. Na to je najbrž vplivalo besedilo 71. psalma, 10. in 11. verz, ki so ga na ta praznik uporabljali za darovanjski spev.

Kralji iz Tarza in z otokov bodo dajali darila,
kralji Arabcev in iz Sabe bodo

JEZUSOV KRST

12. januar

Za božičem in Gospodovim razglasenjem je praznik Jezusovega krsta tretji božični praznik, ki ga obhajamo na nedeljo po Gospodovem razglasenju, letos 12. januarja.

O Jezusovem krstu poročajo vsi prvi trije evangelisti kot začetnem dogodku Jezusovega javnega delovanja. Jezus je sam o sebi vedel, da je tisti božji služabnik, o katerem je bilo napovedano, da bo naložil nase grehe mnogih (prim. Iz 53). Ko je prišel od Očeta določen čas, se je, čeprav je bil brez greha, uvrstil med grešnike, ki so od Janeza Krstnika prejeli krst pokore. Kakor vedno in v vseh stvareh je hotel tudi s prejemom Janezovega krsta izpolniti Očetovo voljo. Kot Jagnje, ki odjemlje greh sveta (prim. Jn 1,29), je hotel nepokorščino in napuh prvega Adamovega greha in grehe vseh Adamovih potomcev popraviti s ponižnostjo in pokorščino. Jezusov krst v Jordanu je že naznanjal in pripravljaval njegov dokončni odrešitveni krst, to se pravi smrt na križu (prim. Lk 12,50). S krstom je Jezus tako rekoč uradno potrjen v svoji odrešitveni službi. Oče in Sveti Duh sta poroka, da je res božji Sin, in ga predstavita svetu, da bi svet sprejel njegovo oznanilo. Tako se zgodovina odrešenja uresničuje v Kristusu s sodelovanjem Svete Trojice.

S krstom je Jezus začel delo našega odrešenja. S krstom tudi mi postanemo deležni tega njegovega odrešenja. Tudi za nas je krst sam po sebi le začetek in izhodišče našega poslanstva, kakor je bil za Jezusa njegov krst. Ves teži za dosego polnosti življenja v Kristusu.

S praznikom Jezusovega krsta se liturgično konča božični čas. Ima pa božični značaj tudi še praznik Jezusovega darovanja (svečnica), ki je na 2. februar postavljen zato, ker se takrat izteče štirideset dni po božiču. V naši ljudski zavesti in pobožnosti je pravzaprav šele takrat pravi sklep božičnega časa. Zato navadno šele takrat pospravimo jaslice in nismo peti božične pesmi.

prinesli darove.

Vsi kralji se mu bodo klanjali,
vsi narodi mu bodo služili.

Da so bili trije, so sklepali po trojnem daru, ki ga omenja evngelist Matej: zlato, kadilo in mira. Legenda iz 7. stoletja je „izdala“ tudi njihova imena: Melhior, Baltazar, Gašper.

Sveta noč v tujini

KAREL MAUSER

Marija stoji pri oknu in strmi na ulico. Nalahno se vsipajo sneženi kosmi na poledeneli asfalt in kmalu je pobeljena vsa cesta; le črnkasti tramvajski tir se vleče med ulicami, kakor dvoje grenkih misli, ki jima nikdar ne prideš do konca.

Marija misli.

Tam daleč neke morda sedaj tudi sneži in prav tako tiho se vsipajo snežinke na slamnate strehe, na izumrla polja in na temno zelene smrekove gozdove.

In pred oči ji stopi hišica, tesno stisnjena v reber in tako blizu gozda, da poletne popoldanske sence smrek segajo prav pred prag. In v tem hipu se ji zazdi rojstna hišica kakor drobna ptica, ki se je skrila in potuhnila pred jastrebovo gonjo.

Misel - hrepeneča romarica - ji odpotuje k njej. Že stopa skozi vegasta vežna vrata v začrnelo kuhinjo. Mati stoji pred štedilnikom in devlje žerjavico v ponev. Oče prihaja iz hiše z molkom v roki, Jože naliva blagoslovljeno vodo v skodelico in Jerica išče škatlico s kadilom.

Sveti večer je.

Marija se zdrzne in nasloni čelo na šipo. Po pločniku hitijo ljudje: čudno nasmejanih obrazov so in Marija čuti, da so jim oči vesele kakor otrokom, ko ogledujejo novo igrara, ki so jo že dolgo želeli.

In misel zopet peromca nazaj. Oče je pričel z molitvijo, Jerica siplje kadilo na žerjavico, da se prijeten vonj dviga pod strop in se razliva po vsej kuhinji. Jože škropi s pušpanovo vejico in vsi molijo za očetom, ki z drhtečim glasom moli Zdravo Marijo.

Ko je vsa kuhinja prepojena z dehtečim vonjem, gredo še v „hišo“ in v kamro in nato še okrog hiše, da se molitev staplja s snežinkami, ki neslišno padajo na zmrzla tla.

In vsa hiša postane kakor kapelica. Obrazi vseh so obsijani s čudovitim sijem, kakor da je v srcih skrivnost, ko jo vsi čutijo, pa se jo boje izraziti v besedah.

Pod oknom hrumi tramvaj in Marija se vzdrami. Roke ji trepetajo in v očeh ji blešče solze.

Sveta noč v domovini! Smejoči obrazi znancev, pritrkavanje zvonov, voščila in sreča v slehernih očeh.

Mariji se nabirajo solze v očeh in zdrsnejo preko lic na šipo. Rahla sled se zariše na zasopleno steklo.

Obriše si solze in stopi k mizi. Pred papirnatimi jaslicami gori lučka, ki podhrteva, da sveti ognjeni jeziček nemirno bega po steni.

Pred Marijinim kipcem leži kartica - božični pozdrav iz domovine, in Mariji se zdi, kakor da iz sleherne črke diha vonj kadila, kakor da iz sleherne besede zvenijo domači zvonovi.

Tako preprosta je kartica, toda Marija čuti, da bi ji bilo brez nje še težje. Mala vaška cerkva je naslikana na njej, vsa v snegu in skozi polzasnežena okenca lije svetloba in pada proti gozdu, ki se šibi pod debelo sneženo odejo. Iz line se sklanja droben angelc in s trobentico oznanja blagovest božjega rojstva. Marijine roke begajo nemirno po mizi, jok jo davi v grlu, najraje bi zahtela na glas.

V kuhinjo moram, pomisli in potegne z rokavom preko oči. Na stopnicah sreča gospo, ki je bila prav k njej namenjena.

„Danes zvečer ostanite doma,“ reče odsekano. „Sina še ni, z mojem pa greva na obisk. Če pride, mu dajte večerjo, naju pa ni treba čakati.“

„Prav, gospa.“

Mariji je vseč, da bo sama. Vse lepše se sanja o najlepšem, če si sam.

Ko pomije, odide nazaj v svojo sobico. Tema je že, toda ne prižge luči. Oči so ji uprte v jaslice, duh pa sproščen beži v domačo hišo, kjer se vonj kadila sladko preliva iz kuhinje v „hišo“, kjer oče s tresočim glasom prebira čudež božjega učlovečenja, v rojstno vasico, kjer bodo kmalu v skrivnostnem mir vzdrhteli božični zvonovi.

Odsvit lučke nemirno bega po steni, iz Marijinih oči polze solze in počasi kapljajo na kartico, ki jo drži v roki.

(Izseljenski vestnik, Glasilo Rafaelove družbe, 1939 št.12)

Trije kralji

Neka legenda pripoveduje o kralju, ki je hotel skupaj s tremi kralji poiskati Dete v jaslih in mu podariti tri zlahtne kamne. Ker je njegova jezda žival šepala, ni prišel pravočasno na kraj srečanja s tremi kralji. Zato se je sam podal na pot, vendar je prišel v Betlehem prepozno. Na poti je namreč srečal mater, ki mu je pripovedovala o pokolu v Betlehemu, v katerem je izgubila svojega sina. Ker se mu je mati smilila, ji je podaril zlahtni kamen,

TRIJE KRALJI

STONE POLDA

Visoko se je že naletelo snega. Toplo je bilo v sobi in le ob oknih je včasih narahlo zapihalo. Jakec in Julka sta čepela ob jasliah. V kotu jih je napravil Janez. O, Janez, ta zna! V šolah je in strašno dosti se je že naučil. Mama včasih pravi, da bo gospod.

Julka še ne ve, kaj je to - gospod. Premajhna je še. To pa ve, da Janez naredi jaslice, kot jih ne zna vsak. Še stari mežnar Postoj ne napravi takih. Pa ima lepše pastirce! Zato je pa Janez vedno hud, če z Jakcem kaj preuredita. Vendar se pa ne brigata dosti za Janeza. Vse pastirčke sta danes že prestavila.

„Tu je tako visoka trava,“ je pokazal Jakec na kos mahu. „Sem mora tale čreda jarcev, da jo bodo popasli.“

„No! Bica-bee-bee!“ je Julka brž premikala ovčice. Ves trop sta prestavila: najprej tistega razposajenega jarca, ki teče čez kamen, potem kozo, ki grm objeda, belko z jagnjetom, nazadnje pa ovčarskega psa in ovčarja, ki piska na piščal.

„Ti, pa le ni tako lepo, kot je bilo na sveti večer!“ je gledal Jakec.

namenjen za darilo Detetu v jaslih.

Po nekaj mesecih je prišel četrty kralj v Egipt, kamor se je sveta družina zatekla, toda medtem so se starši z Jezusom že vrnili v domovino. Kralj je šel za njimi. Na poti je srečal sestradanega gobavca. Da bi mu vsaj malo pomagal, mu je podaril žlahtni kamen, ki ga je hotel pokloniti Jezusu.

Celih trideset let je kralj iskal Dete iz betlehemskega hleva. Njegovo staro srce je začelo pešati in čutil je, da ne bo mogel dolgo vzdržati. Nagemu in prezeblemu otroku, ki je prišel mimo in jokal, je podaril zadnji kamen, ki ga je še imel.

Nenadoma se je stemnilo in zemlja se je začela tresti. V smrtnem strahu se je kralj spraševal, ali se bo njegovo iskanje Deteta končalo, ne da bi ga našel. Tedaj ga je obsijala nebeška svetloba s križa in zaslislal je glas:

„Potolažil si me, ko sem bil žalosten... Rešil si me, ko sem bil v življenjski nevarnosti... Obkel si me, ko sem bil nag in prezebel...“

„Jaz, Gospod?“

„Kar si storil ljudem, ki so bili v stiski, si meni storil.“

Nato je četrty kralj z veseljem izročil svoje življenje Njemu, ki ga je tako dolgo iskal.

„Seveda, Janez zna bolje!“

Potem sta oba molčala. Pa Julka ni vzdržala dolgo:

„Kdaj bodo pa kralji prišli in kamele? Kdaj jih bo Janez postavil?“

„Kmalu. Čakaj, vprašam mater!“

Babica je sedela za pečjo. Dobro ji je dela toplota in ob enakomernem govorjenju otrok je zaspala.

„Mati!“ jo je poklical Jakec. Bila je gluha in se ni ganila.

„Mati!“ Povlekel jo je za krilo.

„No-no! Kaj pa je?“ se je prestrašila.

„Mati! Kdaj pridejo kralji?“

„Kdo pride?“ je planila babica.

„Kdaj pridejo sveti Trije kralji k jaslicam?“

„A-a kralji? Jutri zvečer. Jih bo že Janez postavil.“

Julka je zlezla na peč. Jutri bo Janez pobral pastirce iz jasliah, se je zazrla v kot. Le oni ovčar bo še ostal pri tropu, ki ga bo pasel v kotu za hlevčkom. Ob hlevcu bodo klečali kralji: Gašper z belo brado, ves siv, bo v rokah držal zlato skrinjico in jo ponujal Jezuščku; Miha, tisti z visoko krono, bo vihtel kadilnico in iz nje se bo kadilo, kakor na sveti večer, ko so kropili in kadili po hiši; Boltežar, črni zamorec, pa bo nesel Jezuščku kelih in ga odpiral. Ob stezah bodo ležale kamele in slon bo mogočno korakal po beli cesti.

Tako je bilo vedno, odkar Julka pomni, in tudi letos ne bo dosti drugače. Nič novega ne bo, pa bo vendar mnogo lepše kot lani.

„Kralji, kralji!“ Babica jih kar ni mogla pozabiti in je Julki pričela praviti zgodbo o svetih Treh kraljih. Tako živo je pravila, kot je znala samo ona. Julka je kar videla zvezdo, kako se je dvignila na nebu, ko se je tam daleč nekje rodil Jezušček, ki je ljudi odrešil. In zvezda je hodila pred kralji in kazala pot. Pa o hudobnem kralju Herodu je vedela babica, da bi bil Jezusa umoril, če ga ne bi sveti kralji rešili.

„O, to so dobri svetniki. Kdor se dan pred njihovim praznikom posti, mu naprej povedo, kdaj bo umrl.“

„Seveda. Že dolgo se postim njim na čast. Prišli bodo in mi povedali, naj se pripravim na smrt.“

Julka ne razume prav dobro, kako bo to. Da bi k njim prišli kralji in kar trije, ki so vrhu vsega še svetniki! Ne, ne more razumeti. Pa bi vendar rada videla, ko bodo prišli. To bi potem povedala Cesarjevemu Francku, ki hoče vse bolje vedeti. Posebno onega črnega bi rada videla. „Toda - potem bo mati morala umreti!“ Julka se je ustrašila te misli. Ima pa babico že rajši kakor črnega kralja.

Jakec pa že ve, da sveti Trije kralji le srečno smrt izprosijo tistemu, ki se njim na čast posti, in da sami ne pridejo praviti. Kako naj bi prišli, ko so pa v nebesih!

Julka pa se je zazrla v jaslice. Zdelo se ji je, da je Jezušček zdaj že večji kot na sveti večer; vse bolj krepko izteza roke in tako živahne oči ima, ko gleda po sobi. Pa se ji je samo zdelo.



Potem se je zagledala skozi okno. V dolini je ležala vas in se le malo razločila od snega. Tudi drevje se še ni zne bilo belega bremena. Po klancu se je vila ozka steza. Ni bila še shojena in kadar je kdo stopal po njej, se je od strani usipal mehki sneg. Julka danes ne mara snega. Je rajši za pečko, ko je pa tako toplo!

Mimo okna je šinila senca.

Nekdo se je bližal hiši. Trije! V beli obleki, s krono na glavi in --

„Jo-oj!“

Julka je povlekla babico za rokav in ji pokazala: „Joj!“

Pa se je babica tako čudno nasmehnila: „Trije kralji! Trije kralji!“ je venomer ponavljala. Julki se je kar stemnilo pred očmi:

„Mati! Po vas gredo! Praviti gredo, da boste umrli! Beživa, mati! So že tu!“

Takrat so že vstopili. Julka jih še pogledati ni upala. „Joj! Mati bodo umrli. Odnegli jih bodo, kakor so Tržinčev!“

Spodaj je nekdo spregovoril. Glas mu je bil visok, skoraj otroški in malo pojoč: voščil je srečo gospodarju, gospodinji in blagoslova prosil za dom, za živino, za polje in travnike. Tudi mama in Janez sta prišla v hišo. Zdaj se je Julka že upala pogledati izza temena. Pa se je črni kralj odkašljaj in začel peti ono staro koledniško pesem:

„Pri nas je dolga veža,
nikogar notri ni...“

Naprej pa Julka ni slišala. Zagledala se je v svetlo zvezdo, ki so jo nosili kralji; visoko pod stropom se je pozibavala, a so



ji žarki segali prav do tal: kaj bi ji ne-repatici!

In kralji! Julki je zastala sapa. Imeli so dolge, bele halje, po vrhu pa plašče, vse zlate, kakor jih je Julka videla samo v cerkvi. Dva sta imela dolge brade, prvi črno, drugi sivo. Tretji pa o-o-o-o, ves je bil črn, le oči in zobje so se mu belo posvetili, ko je govoril. Še celo roke je imel črne. Julka se je spet umaknila v kot in spet ujela pesem:

„Sežite na polico
po eno potico!
Zlomite jo na dvoje
in dajte nam oboje!“

Mama in Janez sta se smejala. „Kako se le morata smejati, ko bo zdaj črni povedal babici, da mora umreti.“ Kdo bo potem Julko varoval in ji zgodbe pravil, ko babice ne bo. Zdelo se ji je, da mora babico braniti. Zakričala je:

„Mater ne...!“ Julko je premagal jok. V hiši so se spogledali. Mama je stopila k peči in prišla Julko za roko.

„Kdo ji pa kaj hoče? Neumnica!“

Pa se Julka ni dala odgnati. Da so sveti Trije kralji po babico prišli, da jih je prosila, naj ji smrt napovedo, in da bo umrla, je vedela v eni sapi. Šele ko je mama

kraljem dala v vreče vsakemu lepo za-pečen štrukeljček in so izginili na klancu, jo je babica potolažila.

Pravila ji je o revnih otrocih na koncu vasi, tam v zadnji bajti. Mama jim je umrla, oče pa nima dela. Jesti nimajo nikoli dovolj. Zato so se oblekli kakor trije kralji in šli koledovat. S pesmijo in dobro besedo si bodo nabrali darov, da bodo vsaj vedeli, da so prazniki.

„O, včasih, ko sem bila tako majhna, kakor si zdaj ti, so vsako leto hodili otroci koledovat. Pa še celo kamele so vodili s seboj. Tiste bi se šele ustrašila, Julka, ko si tako strahopetna!“

„No, mati!“ je bilo Julki nerodno. „Naj nič več se ne bojim!“ Skočila je k oknu, da bi še enkrat videla tri kralje, zlasti črnega. Pa jih ni bilo več: le na beli stezi je veter s snegom zasipal njihove stopinje.

Slovenski strop

Oton Župancič

*Slovenski strop izhaja iz kota,
od jasic, od Betlehema,
od rojstva božjega,
od božiča.*

*Jaslice v kotu nad mizo,
mah in pastirčki, hlev in sveta družina
in Betlehem,*

*na črnem stropu bele zvezde,
od zvezd zlati orehi,
in od največje zvezde, od najumetnejše
izrezljane
(otroci so se igrali, zato je tako umetna)
Sveti Duh.*

*Odhajali so sveti trije Kralji
za zvezdo repatico,
in jaslič ni več,
ali nad mizo je ostalo nebo
z zvezdami, orehi,
s svetim Duhom,
in družina se zbira pod njim
leto in dan.*

*Da je meni izsliskati slovensko sobo,
da mi je razdeliti slovenski strop
po umetnosti in po narodni volji:
naši sobi središče je kot,
naš strop izvira iz kota,
naše leto iz božiča,
naša družina iz svete družine,
naša misel iz svetega Duhá—
tako je hotel naš narod.*

Izba z „bohkovim kotom“ v rojstni hiši pesnika Franceta Prešerna - Foto Ivan Makovec



ANTON PUŠČAVNIK

17. januarja

Anton Puščavnik (250 do 356 po Kr.) je dobro znan tudi med našim ljudstvom. Še danes na tisoče Slovencev zau- pa v njegovo priprošnjo in le malo je svetnikov, ki bi bili tako splošno priljubljeni po vsem krščanskem svetu. Sicer pa so mu že v starem veku rekli „božji ljubljene-“, „božji mož“, „božji apostol“. Doma je bil v srednjem Egiptu. Zelo premožni in krščanski starši so bu- dno pazili, da nista on in njegova sestra prišla v dotik s pokvar- jenimi ljudmi. Družina je živela čisto zase in si je s prirčno ljubeznijo na zemljo pričarala po- dobo raja.



Z dvajsetimi leti pa je bil Anton že sirota. Očeta in mater mu je odslej nadomeščal do- bri Bog sam. Na zem- ljo ga je vezala le zves- ta skrb za mlado ses- trico. Božjemu klicu po evangeljski popolnosti se je oglasil brez pri- držka. Bistvo in najgloblja skrivnost Anto- novega življenja je popolno zaupanje božji besedi. Zemljišča prepusti sosedom, dru- go imetje razproda, veliko vsoto razdeli ubogim, le sestro skrbno varuje pred po- manjkanjem. Pozneje je presrečen, ko vidi, da rodna sestra razume njegovo prizadevanje po popolnosti in mu postane sestra tudi po duhu. Zdaj je bil prost, premoženje ga ne ovira več. Prepusti se Bogu. In ta ga vodi v samoto blizu rod- ne vasi, kamor so se pobožni kristjani ra- di umikali k nemoteni molitvi. Novo pri- njem je le to, da se ne misli vrniti kakor drugi. Veliko se posti, čas uporablja za gorečo molitev pa tudi za obiske pobož- nih puščavnikov. Ne da bi v svoji iskre- ni ponižnosti vedel kdaj, je postal sveto- valec in vodnik prvih puščavskih meni- hov.

A preden je dozorel za vodnika bogo- ljubnih duš, je moral tudi sam prebiti trde preskušnje. Slaba nagnjenja niso živela

SVETA NEŽA, MUČENKA

21. januarja

Neža, Agnes (ime pomeni jagnje, v prenesenem pomenu pa: čis- ta) je ena najbolj prikupnih svetniških podob prvih krščanskih stoletij. Ko- maj je odrasla otroštvu, je postala mučenka za Jezusa Kristusa. Kdaj je to bilo, se ne da ugotoviti. Nekateri sodijo, da pod cesarjem Valerijanom (258/59), večina pa, da v l. 304, ko je cesar Dioklecijan odredil splošno pre- ganjanje kristjanov. Trdno je znano le, da so truplo mlade mučenke njeni starši pokopali na vrtu svoje pristave ob Nomentanski cesti v Rimu.

Svetnico so posebno častili v 4. stoletju; štirje največji cerkveni učite- lji zahodne Cerkve govorijo o njej; trije izmed njih so živeli v istem stoletju, v katerem je mlada devica dala svoje življenje za vero v Kristusa. Že sv.



Hieronim piše, da slavé njeno življenje po cerkvah črke in jeziki vseh narodov. Sveta Ambrož in Avguštin jo proslavljata v govorih in knjigah, in sv. Gregorij Veliki jo je pove- ličeval v pridigi v cerkvi nad njenim grobom.

Ime te svetnice je v kanonu maše in v najstarejših liturgičnih knjigah. Po- ročila sv. Ambroža, papeža Dama- za in Prudencija, pesnika iz zgod- nje krščanske dobe, pričajo, da je bilo njeno češčenje že zelo raz- širjeno.

Po izročilu je bila iz plemenite rimske rodovine in že kot otrok kris- tjana. V zgodnji mladosti je oblubi- la Kristusu vedno devištvo. Pesnik Prudencij poroča v svojem slavo- pevu nanjo, kako ji je sodnik zagro- zil, da bo dal oskruniti njeno deviško čast, ona pa ga je zavrnila: „Kristus ni tako pozabljiv, da ne bi mislil na svoje neveste in bi dopustil pogubiti njihovo zlato sramežljivost. On stoji čistim ob strani in ne dovoli, da bi jim kdo nasilno oropal dragoceni zaklad svetega devištva. Železo,

le drugod - Anton jih je začutil tudi v sebi. Najnevarnejše pa so bile zvijače in preva- re „očeta laži“, ki ga je snubil v greh nečistosti, zato se je tudi telesno mučil do onemoglosti. Ni mu bila prihranjena niti zapuščenost, ki o njej toži sv. Pavel. - A sv. Anton ne odneha ne z molitvijo ne s postom in po božji milosti zmaga. Atana- zij ve povedati, da je v starosti 35 let prišel spet do miru. Tedaj se mu je prikazal Kristus sam. „Kje si bil,“ ga sprašuje sv. Anton, „dobri Jezus, kje si bil? Zakaj te ni bilo pri meni od kraja, da bi ozdravil moje rane?“ Jezus pa mu je zagotavljal: „An- ton, tukaj sem bil, čakal sem in gledal tvoj boj. Zdaj pa, ko si se junaško bojeval in nisi omagal, ti bom vedno pomagal in tvoje ime razglasil vsemu svetu.“

Toda Anton se je bal sam sebe in bal ljudi. Plašen je bil, preponižen. Ni maral, da bi ga slava omamila. Zato se je umak- nil daleč v puščavske gore ob Nilu. Usta- vil se je v samotnih razvalinah. Preživljal se je z zelišči in kruhom, ki so mu ga prijatelji prinašali na pol leta; (egiptovski, na poseben način pečeni kruh se vse leto ne pokvari). Zagrnjil se je v popoln molk za dolgih 20 let. Niti z donašalci kruha ni spregovoril besede. A medtem ko je mis- lil, da brez prič slavi Boga, se je slika spremenila. Od vseh strani so prihajali

posnemovalci in se naselili v njegovi bliži- ni. Prosili so duhovne pomoči, Anton je ni odrekel. Prihajali so žalostni in zbegani, prihajali grešniki, Anton je delil mednje duhovne darove. Rad je videl, da so skup- no molili, odvezal jim je breme dušnih stisk, rad jim je govoril o božji ljubezni. Ko je začel osvajati duše za Boga, se tudi ljudi ni več bal. Trikrat je odšel celo v hrup svetovnega mesta Aleksandrije, kjer je l. 311-313 na Atanazijevo prošnjo branil pravo vero zoper arijance. Tretjič je šel tja le malo pred smrtjo, tudi to pot, da poma- ga sv. Atanaziju v boju za čistost verske- ga nauka. Še enkrat je menjal bivališče. Najzvestejše učence je zbiral na komaj dostopni gorski polici, 1200 m nad mor- jem, kjer je odkril studenec in si uredil lasten vrt. Tam je dosegel vrhunec popol- nosti, se pripravljaj na slovo od zemlje. Dozorel je za nebesa. „Prav do smrti,“ pravi Atanazij, „je imel sv. Anton bistre oči, močne zobe in prožno hojo. Njegovo telo je bilo videti bolj živahno in lepo kakor pri onih, ki zanj mehkužno skrbje.“

Bil je izvrševalec božje besede, ne le poslušalec, zato je postal vzor milijonom duš, ki si prizadevajo za popolnost. V Sloveniji so sv. Antona radi upodabljali s prašičkom, z zvoncem in palico v obliki črke T.

90 LET GOSPE KRISTINE PRIJATELJ

19. avgusta 1996 je gospa Kristina Rotovnik Prijatelj, obdana s svojimi otroki in sorodniki, praznovala svojo 90-letnico z zahvalno mašo, ki jo je daroval njen vnuk Andrej Poznič v cerkvi Marije Pomagaj. Na družinski praznik v Slovenski hiši se je poleg drugih zbralo tudi 13 od 21 vnukov (8 v Sloveniji) ter 11 od 25 pravnukov (3 v Bariločah, 11 v Sloveniji).

Gospa Kristina je doma iz fare Šmartno pri Slovenjem Gradcu na Štajerskem, ki je nedavno praznovala svojo 900-letnico obstoja. Med njenimi podružnicami je najbolj znana cerkev sv. Jurija na Legnu, pod katero je v letih 1993 in 1994 ekipa Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Maribora odkrila njene temelje in 26 sočasnih staroslovanskih grobov ter najdbe ketlaškega kulturnega kroga iz 9. stoletja po Kr., se pravi, iz predromanskega, karolinškega obdobja. Pravijo, da je to odkritje izjemno in prelomno - z arheološkega in zgodovinskega stališča - za poznavanje naše najstarejše zgodovine. Gospa se je rodila kot predzadnja v družini devetih otrok. Ima najlepše spomine na svoja mladostna leta. Starši so bili narodno in versko zavedni, tudi premožni, s smislom za skupnost in s čutom za ljudi v stiski. Prosветno življenje v fari je bilo zelo razgibano in se je s takratno preselitvijo Mohorjeve družbe iz Celovca v Prevalje še bolj okrepilo. Gospa Kristina in sedem njenih sester so se udejstvovala v župnijskih društvih, po nastanku Orla pa tudi pri Orlicah. Z 18 leti je gospa postala njihova voditeljica v Šmartnem pri Slovenjem Gradcu. Še prej pa jo najdemo

če hočeš, lahko napojiš z mojo krvjo, mojih udov pa ne boš omadeževal s poželjivostjo." Po pripovedi sv. Ambroža, ki je povzel poročila starejših kristjanov, so deklici v starosti trinajstih let po dolgem mučenju zaradi neomajne vere v Kristusa z mečem odsekali glavo. Svetnico upodabljajo z jagnjetom v naročju.



leta 1917 med pobiralci podpisov za Majniško deklaracijo. Kot enajstletna deklica je hodila v spremstvu svoje učiteljice po fari od hiše do hiše. Da bi obiskala še več občanov, je z eno leto mlajšo sestro obiskala in šla do poslednje kočice pohorskega hribovja.

Takrat v Slovenjem Gradcu še ni bilo meščanske šole. Zato so jo starši poslali v takšno šolo k šolskim sestram v Maribor. Ko je to dokončala, je naredila še državno trgovsko, kar je bilo za tiste čase redkost za kmečka dekleta, saj so jo obiskovali le fantje. Po končani trgovski šoli je nekaj časa delala kot tajnica pri dr. Kranjcu, tajniku SLS. V njegovi pisarni v Mariboru jo je spoznal Ivan Prijatelj, profesor naravoslovnih ved in matematike, s katerim se je dvajsetletna 1926. leta poročila. Med učenci profesorja Prijatelja, ki je potem postal ravnatelj na realni gimnaziji v Mariboru, sta bila tudi dva znana: dr. Anton Trstenjak in dirigent Drago M. Šijanec. Leta 1939 pa je bil mož prestavljen za ravnatelja državnega učiteljskega in Vadenice v Ljubljano, zato so Prijateljevi morali pustiti svoj krog znancev v Mariboru, se preseliti in se vživeti v novega, ljubljanskega. Gospa Kristina je hodila tudi k Marijini kongregaciji pri

jezuitih. A ta doba v Ljubljani je bila kratka. 6. maja 1945 so Prijateljevi zaradi komunistične zasedbe Slovenije odšli z drugimi tisoči Slovencev v begunstvo proti Koroški. Od tam je šla pot naprej v Udine in v druga italijanska

taborišča: Monigo, Servigliano, Senigallia in Bagnoli. V Monigu je ljudsko šolo in učiteljski oddelk gimnazije vodil ravnatelj Ivan Prijatelj, v Serviglianu in Senigalliji pa gimnazijo. Iz Bagnolija se je aprila 1948 Prijateljeva gospa odpeljala z vlakom sama z otroki, brez moža, v Nemčijo v Fallingsbosten in Bremenshafen, od koder jih je ameriška ladja „General Steward“ po 17 dneh plovbe 23. maja 1948 pripeljala v Buenos Aires. Mož pa, ker je bil „siv“, kot so imenovali tiste, ki so jih komunisti označili angleškim zasedbenim oblastem kot „vojne zločince“,

med katerimi je bil tudi dušni pastir Anton Orehar in toliko drugih javnih delavcev, je šel v Argentino posebej, s „sivimi“.

V zakonu se jima je rodilo devet otrok: šest deklet in trije fantje. Najmlajša, Terezka, je bila rojena v begunstvu, v Buenos Airesu. Najstarejši sin Ivo, vrnjeni domobranec, ki je šel skozi mučenja in zapore Škofovih zavodov ter bil kot mladoleten izpuščen, živi z družino v Sloveniji; hčerka Marija, zdravnica, je zaposlena v Nemčiji; hčere Kristina, Vera, Olga, Alenka in Terezka živijo v Argentini. Vse, razen Vere, ki je karmeličanka v Buenos Airesu, so poročene, z družinami. Sinova Franček, izseljenski duhovnik v Nemčiji, in Jožko sta umrla v prometnih nesrečah.

Gospa Kristina ne bi bila zvesta svojemu temperamentu ne šoli iz mladih let v verskih in katoliških društvih, če je ne bi zanimalo javno delo. Kar je spoznala za pravilno, za resnično, za dobro, temu je posvetila vse svoje sile, ne glede na žrtve. Naj navedem samo nekaj primerov.

V času, ko je bil dr. Anton Korošec prosvetni minister, je prišla na učne zavode v Ljubljani in tako tudi na



Gospa Kristina Prijatelj s svojimi hčerami. Manjkala je samo Vera, karmeličanka, in sin Ivo, ki živi v Sloveniji.

učiteljsiše, kjer je bil za ravnatelja njen mož, okrožnica z ministrstva s pobudo, naj bi skušali ustanoviti šolske kuhinje za dijake „vagonarje“. Tako so imenovali dijake, ki so se vozili v šolo z vlakom, od daleč. Njihov problem je bil, kadar so imeli šolski pouk dopoldne in popoldne, kje dobiti kosilo in da ne bi preveč stalo. Na konferenci, kjer so profesorji obravnavali zadevo, so bili vsi mnenja, da je zaradi pomanjkanja sredstev predlog neizvedljiv. Ko je ravnatelj komentiral to svoji ženi Kristini, ga je vprašala: „Ali prepustiš to nam ženskam?“ In tako se je zgodilo. Gospa Kristina se je obrnila na ženo pisatelja Narteja Velikonje z vprašanjem, če se strinja s tem, da bi vsaj poskusile... Velikonjeva je bila za to in povedala, da je Unionska klet opustila kuhinjo ter da je na razpolago vsa njena oprema. Gospa Kristina se je po telefonu obrnila na ljubljanske obrtnike in trgovce za pomoč, katere nihče ni odrekel. Prepeljali so vse potrebno iz Unionske kleti na učiteljsiše in tam opremili klet z vsem potrebnim, da je služila novim namenom. Vse to so naredili brezplačno ljudje različnih političnih nazorov in tako je s pomočjo velikodušnih Ljubljancev

šolska kuhinja na učiteljsišu postala resničnost. Dvakrat na teden je prišlo na kosilo po 90 dijakov, druge dni jih je bilo manj. Prišel je, kdor je hotel, nihče ni nobenega vprašal, kako se piše ali kakšnega političnega prepričanja je. Kdor je hotel jesti, se je zjutraj najavil, da pride, da se je pripravilo toliko hrane za kuhinjo.

Kako drugače je to popisano v zborniku iz leta 1973, ki po komunistično tolmači zgodovino ljubljanskega učiteljsiša. Zato je razumljivo, da pisec v njem omenja gospo kot „strupeno sovražnico naprednih sil na učiteljsišu“, da „je leta 1940 prevzela vodstvo šolske kuhinje, da je lahko vplivala na mladino in se vtikala v vodstvo zavoda...“ Vse to pa zato, „ker je bila zelo ambiciozna, da bi se družbeno uveljavila...“ Sploh ta knjižica odkrito proslavlja komunistično partijo, ki „je s svojim programom in delom kazala mladini nove možnosti

razvoja in napredka“, opeva poleg drugih „naprednih“ dijakov tudi Edvarda Kardelja in Lidijo Šentjurs in objavlja celostransko fotografijo obeh „zaslužnih narodnih herojev“.

Drug primer; med italijansko okupacijo, ko je bilo na tisoče internirancev na Rabu, v Gonarsu in drugod. Nekoč je bila gospa Kristina na Rakovniku v razgovoru z znanko, ko je salezijanski duhovnik, pater Pavel, na triciklu pripeljal dva paketa za internirance in se zanimal, kako bi ju mogel poslati v Italijo. Gospa Kristina mu je odgovorila: „To vam bom kar jaz uredila!“ Paketa je morala predstaviti na Rdečem križu, pri Šestici, kjer so pa že čakale dolge vrste drugih prosilcev. Zato stvar ni bila tako preprosta in hitro izvedljiva, a jo je izpeljala do konca. Od takrat naprej je omenjeni salezijanec vozil k Prijateljv v Marjanišče cele vozove paketov iz Šmarja, kamor so jih pošiljali iz vse Dolenjske (imel je dovoljenje za prehod skozi „blok“, brez katerega tedaj nihče ni mogel v Ljubljano), da jih je gospa s pomočjo vse družine opremljala, jim urejala papirje in vozila na pošto.

Še drug primer. Med vojno je slišala od domobranskega kurata, da leži nekje v Ljubljani več padlih domobrancev brez vsake obleke. Gospo je zaskrbelo: „Kako jih bodo pa domači pogledali,

Jubilantka v krogu vnukov, ki so se mogli udeležiti slavnosti.



nage? To ne gre.“ Sama je poiskala rešitev in potrebno blago ter jim sešila obleke, kar se je potem še večkrat ponovilo.

Leta 1943 je bila naprošena za glavno govornico na protikomunističnem zborovanju v unionski dvorani v Ljubljani. Pripravila se je in govorila pred nabito polno dvorano.

Od nekdaj je imela tudi gospodarsko žilico. Vožnja Prijateljve družine iz Italije v Nemčijo - na poti v Argentino - je trajala tri dni. Za vožnjo so dobile družine potrebni obrok hrane za vsakega družinskega člana. Otroci so dobili zraven še eno čokolado in, ker so bili pa Prijateljevi bolni, so dobili še eno čokolado povrh. Čokolad so bili Prijateljevi otroci zelo veseli, niso jih pa smeli pojesti, ker jih je mama spravila. Še obrok hrane jim je zmanjšala na minimum, ker je nekaj predvidevala. Kaj? V Nemčiji je z nekaj čokoladami, limonami in konzervami „corned beefa“ šla v mesto in vse to zamenjala za šivalni stroj, ki ga je potrebovala za številno družino, za lestenec, ki ga imajo še danes, za električni kuhalnik, električni vžigalnik in sinu Jožku - kitaro! Po vojni so bili Nemci še lačni, zato so vse, kar so imeli, radi zamenjavali za hrano.

Leta 1965 je gospa šla k sinu Frančku v Nemčijo, kjer je bil dušni pastir med slovenskimi izseljenci. Tam mu je pomagala pri vsem uradniškem delu, od pošte, razpečevanja lista „Naše luči“ in drugih slovenskih časopisov, do obveščanja za razne prireditve. Pomagala mu je pri socialnem delu, obiskovala bolnike, pa tudi hodila po uradih s prošnjami in posredovanji. Po Frančkovi smrti se je leta 1973 vrnila v Argentino.

Vse življenje je zelo rada brala. Zato ni naročnica vsa leta samo vseh tukajšnjih naših listov, ampak tudi Mohorjevih knjig iz Celja, „Družine“ in „Ognjišča“. Pa ne samo to. Dobro čtivo in slovenske knjige je vedno tudi razširjala, najprej med člani lastne družine, potem pa tudi med drugimi. Tako je nekaj časa tudi nabavljala in prodajala med nami razne „kuhari-

ce“, knjige iz založbe „Ognjišča“, štiri knjige prve izdaje Svetega pisma in razne literarne knjige.

Iz življenja v Argentini so poglavje zase njeni rezanci, ki jih je delala skozi desetletja za vse prireditve in kosila v Slovenski hiši, za prireditve v Slomškovem domu in carapachayskem domu, poleg tistih, ki jih še vedno dela za družine svojih hčera.

Pri svojih 90. letih hodi mesečno obiskovat v Buenos Aires hčerko Vero, karmeličanko. V Ramos Mejiji stopi na kolektiv 96, ki jo pusti dve kvadri stran od samostana. Gospa Kristina se pohvali, kako so v avtobusu vsi prijazni, ljubeznivi do nje. Samo enkrat je naletela na neprijaznega šoferja.

Od leta 1981 živi v svoji hiši v Ramos Mejiji, v bližini treh svojih hče-

ra, in si sama gospodinji. Hiša je podobna majhnemu gradiču, skoraj skrita in zaraščena v morju vrtin vseh barv in tonov in drugih vrst rož. Od tu hodi in se še vedno redno udeležuje vseh maš in prireditev v Slomškovem domu in v Slovenski hiši. Zato sem jo previdno, s humorjem vprašal, kakšno hrano uživa, da je tako „fejst“. Naštevala mi je: „Domač regrat, krompir, juha iz „calabaze“, piške, ribe, žitno kavo, med, eno jabolko dopoldne...“ Vse to je brez dvoma zdrava hrana, zlasti še, če jo v majhnih porcijah uživa - drobna štajerska „grča“.

Živi članici naše skupnosti ob življenjskem jubileju želi tudi „Duhovno življenje“ še vrsto zdravih, srečnih in zadovoljnih let.

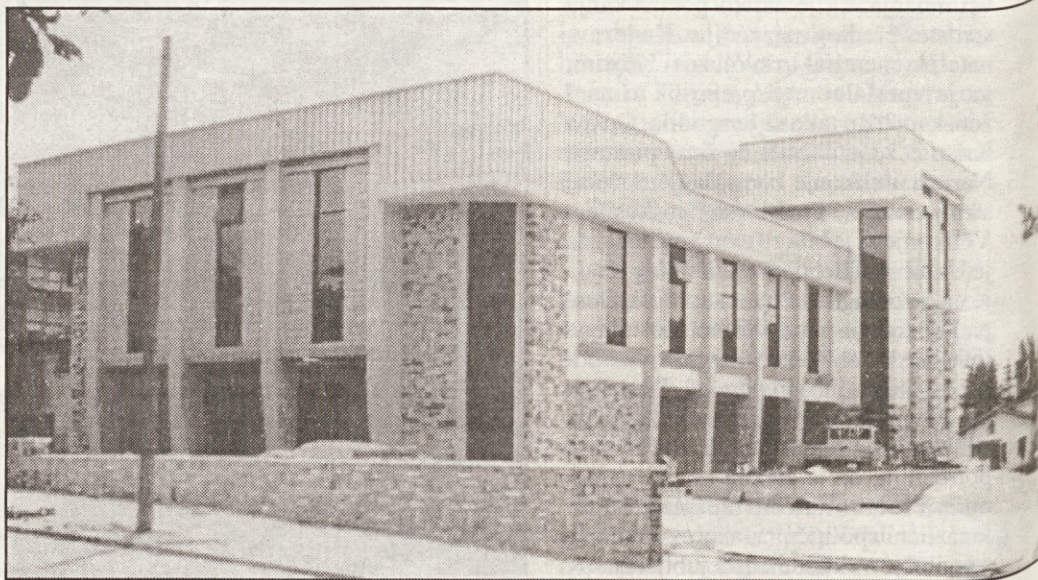
Stane Snoj

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ V GORICI

V soboto, 19. oktobra, se je zbralo k blagoslovitvi in odprtju prenovljenega Katoliškega doma, ki se odslej imenuje Kulturni center Lojze Bratuž, več kot tisoč rojakov iz Goriške, Tržaške, Benetije, Koroške in Slovenije. Prenovljeni Katoliški dom so poimenovali po glasbeniku, organistu in narodno zavednem kulturnem delavcu Lojzetu Bratužu, žrtvi fašističnega nasilja. Na

odprtju centra sta bila navzoča njegova hčerka prof. Lojzka Bratuž in prof. Andrej Bratuž, glavni urednik Novega glasa, ki je v začetku leta nastal z združitvijo tednikov Katoliškega glasa in Novega lista. Slovesnost se je pričela z blagoslovitvijo goriškega nadškofa Antona Vitala Bommarca, program v dvorani je povezoval predsednik društva Katoliški dom Franko Žerjal,

Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici



Moje srečanje z Balantičem

VERONIKA GODEC

*Nekje pokopališče je na hribu,
brez križev, rož, grobovi sami
in prek razpadlega zidu rumena trta,
ki išče luč z uglaslimi rokami.*

*Ležim v globini tiho, tiho,
v dolini mrzel je večer in pust.
Pri meni noč je in mi sveti.
Joj, lep je molk s prstjo zasutih ust!*

Že kot otroku so mi posredovali ljubezen do slovenske besede. Na poseben način pa je bil ata tisti, ki mi je podal ljubezen do slovenskih verzov. Tako sem rasla ob zvokih sonetov in pesmi najrazličnejših slovenskih avtorjev. Balantič je na poseben način zvenel doma, kajti ob mnogih priložnostih je ata učil otroke Balantičeve šole ali pripravljaj kakšno prireditev v spomin pesnika.

Še danes se dobro spominjam, ko sem prvič slišala deklamacijo Balantičeve pesmi „Zasuta usta“. Sedeli smo pri mizi v mrzlem zimskem popoldnevu. Z otroškim pogledom sem se uprla v atov obraz. Takrat je začel z razločnim, počasnim glasom. Ko je končal, je za trenutek zaprl oči in se zamislil. Tako so se mi vzbudila posebna čustva do tega mladega pesnika.

Najbolj pretresljivo srečanje z njim pa je bilo leta 1994, med potovanjem z atom in mamo po Sloveniji. Peljali smo se mimo Grahovega in se tam ustavili. Približali smo se Balantičevemu spomeniku in se ozrli proti cerkvi, ki je stala na nasprotni strani; tudi tam smo se oglasili. Napotili smo se domov, a tik pred koncem vasi



smo se ustavili pred pokopališčem. Šli smo mimo majhnih črnih železnih vrat. Med prvimi vrstami je bil grob, kjer je gorela majhna svečka. Ko smo se približali, smo razbrali ime FRANCE BALANTIČ. Zmolili smo, in kakor majhno darilce je ata recitiral pesem „Zaman“:

*Klečim na skali, sklonjen nad prepad,
čez gore zarje pljuskuje valovi,
skoz mrak drhtijo brinovi sadovi
kot žalost, da izgubil sem zaklad.*

*‘Odpr mi, kralj Matjaž, svoj mrtvi grad!
Glej, mater zapustili so sinovi
in dan nad zapuščenimi grobovi
se kmalu nagnil v večni bo zapad.*

Daj, vstani in priklči spet otroke,

*ki iščejo darov od tuje roke,
in bolni sanjajo o mladih dneh!’*

*Gubijo klici se v odmeve blazne.
Zaman mi pest razbija stene prazne,
le noč v obraz mi meče žgoči smeh.*

Obšel me je čuden srh ob misli, da stojim pred grobom tiste osebe, čigar verze sem že mnogokrat poslušala.

V Buenos Airesu se mnogokrat recitira kakšna Balantičeva pesem, a mene je najbolj ganila priložnost nekaj mesecev nazaj, v Slovenski hiši. Bili smo povabljeni na večerjo, kjer je ata dobil odličje za vse storjeno delo. Stopil je k mikrofonu, da bi spregovoril nekaj besed v zahvalo. A namesto tega nas je vse navzoče nežno presenetil z izpolnitvijo dolgoletne želje, da bi zopet pred občinstvom recitiral. S solzami v očeh in stisnjenim grlom sem znova zaslišala tisti nežni, razločni glas, ki je dejal:

*Ko boš, tujina, vso mi kri izpila,
ko neizgovorjena bo beseda
prišla kot ogenj mi na usta blede,
Bo davna želja domu me vrnila.*

*Na srce dal prsti bom kot zdravila,
sprejel me vase bo pozdrav soseda,
spoznala na planini me bo čreda
in v duši bo zaplala nova sila.*

*Okusil spet bom sok planinskih trav,
- spomini nanj skelijo kakor rane,
ki jih zastrupil dolgih cest je prah.*

*Domači kraj, kako mi spet boš drag!
Kako bom ljubil gore razkopane,
dokler ne bom pod njimi tih zaspal!*



slavnostni govor je imel duhovnik Marjan Markežič, ki je vodil vso obnovo. Načrte sta izdelala inž. Lorenzo Marini in arh. David Faganel. Tretjino stroškov je prispevala Slovenija, je pa še veliko dolgov. Čestitke in dobre želje so izrekli goriški župan, nadškof Bommarco, senator Darko Bratina, sekretar za Slovence po svetu dr. Peter Vencelj, predsednica SSO Marija Ferletič, predsednik koroških Slovencev dr. Janko Zerzer, predsednik Slovenske prosvete iz Trsta Marij Maver in drugi. Pevske točke je izvajal zbor Mirko Filej,

nato pa je bila uprizoritev operete Pri belem konjičku. Kulturni center meri 12.000 m², od tega več kot 3.000 m² pokritih prostorov, 3.000 m² tlakovane površine, preostalih 6.000 m² pa so odprte športne površine, telovadnica in zelenice. Osrednjo stavbo sestavljajo velika dvorana s scenskim stolpom, mala dvorana, 7 prostorov za nastopajočce, prostor za orkester in režijo, 4 prostori za sočasno prevajanje, več pisarn, garderoba, 2 velika hodnika in atrij za razstavno dejavnost ter tehnični prostori z ustrezno opremo.

Ali je slovenščina še moj jezik?

VALERIJA BURJA

Joj, to vprašanje me res pretrese! Po drugi strani me pa tudi gane, posebno odkar sem prišla iz Slovenije.

Slovenščina ima pravo zgodovino v mojem življenju. Bila je moj prvi jezik, materski jezik. Do četrtega leta - tik predno sem vstopila v vrtec - mislim, da španščine sploh nisem obvladala. Govorila sem le posamezne besede s slabo izgovorjavo.

Kupovalke v atovi trgovini so se „bale“, da jaz ne bom znala govoriti v šoli. To se seveda ni zgodilo in v prvih mesecih sem že govorila špansko.

Ko sem bila stara približno deset let, mi je slovenščina postala breme in tisti: „Govori po slovensko“ se mi je zdel brez smisla in prava sitnost.

Že v srednji šoli, ko sem bila stara petnajst ali šestnajst let, sem se zavedala, da je tista moja prva slovenščina zelo opešala. Govoriti s starimi starši je bilo tudi težko. Saj sem se znala izražati, ampak sem nekaj zgubila. In mi je bilo žal. Bila sem huda sama nase. Začela sem se malo pobrigati,



da bi znova dobila izgubljene izraze, besede, tekočnost.

Prišlo je potovanje v Slovenijo in tam stik s sorodniki; to je bil stik s slovenščino brez argentinskih besed v pogovoru. Sprva

se mi je čudno zdelo, potem sem se pa veselila, da nisem tako slaba sogovornica. Po drugi strani pa sem odkrila druge stvari, dobre in slabe... Mislim, da bi lahko boljše govorila. Seveda! Toda ta pravilni jezik, ki smo se ga tukaj naučili, se ne uporablja v domovini Sloveniji. Je veliko novih besed, rekla bi, mednarodnih izrazov, ki so tudi dosegli slovenščino. To so računalniški, medicinski, vojaški in drugi izrazi. Ne samo v tem smislu, tudi v vsakdanjem življenju uporabljajo besede, ki bi ti dale misliti, da je to „slovežanščina“, na primer familia, banda, koncept...

Moj naglas je drugačen od tistega, ki ga imajo Slovenci. Marsikdo bi rekel, da je to nekaj negativnega: „To je vpliv španščine“. Jaz pa trdim, da je tukaj nastala neka drugačna Slovenija, kot tista zemljepisna enota tam v Evropi. To je kot ena pokrajina več, ki ima svoj značilen naglas.

To leto sem začela močno ljubiti slovenščino. To je težak jezik, a je jezik mojega rodu. Zahvalim se Bogu, da sem imela možnost naučiti se ga.

Veseli me, da sem pridobila vse, kar sem zamudila, medtem ko se nisem zavedala tega zaklada. Upam, da bom sposobna podariti ga svojim otrokom.

Svet pred nami se odpira

MARTIN SUŠNIK

Že od začetka moram priznati, da je za fanta sedemnajstih let težko pisati o bodočnosti; vsaj zame je zelo težko. Večkrat sem že imel občutek, da hodim kot radovednež po temni cesti. Rad bi vedel, kaj je tam spredaj, sto metrov naprej na poti življenja. Vendar komaj lahko vidim, kaj se dogaja blizu, in še to mi ni popolnoma jasno.

Težko se je rešiti občutka, da ne najdem smeri, a vseeno hodim po cesti naprej. Vroča kri mladosti povzroča človeku misel, da je lastnik sveta, da se bo vse zgodilo po njegovi volji. To je gotovo ena izmed najlepših stvari življenjske pomladi.

Vendar se s časom mlademu človeku začenjajo pojavljati razni dvomi. Človek spozna težo odgovornosti pri vsaki odločitvi. Še bolj pa, če od teh odločitev zavisi bodočnost.

Danes, ko manjkata komaj dva meseca, da bom praznoval svoj osemnajsti rojstni dan, se mi v glavi mešata preteklost in prihodnost; mešanica pa povzroča neko



temno sedanost.

Neštete so sanje: biti filozof, uspeti kot gledališki igravec, natiskati knjigo poezije itd... Težava je strah, kadar pomislim, da se vse sanje ne morejo uresničiti.

Pred kratkim me to še ni skrbelo; toda danes se svet odpira pred menoj.

Prehod iz „kričeh“ dni mlade norosti v „razmišljujoča“ leta mlade starosti je dokaj presenetljiv in poln hrepenenja. Videti in občutiti, da brezskrbna odgovornost ostaja zadaj, je znak napredka, toda ne popolnega veselja.

Tako kot Cankarjev Kurent grem v življenje, za lučjo v luč, da spoznam butaro, ki mi je bila namenjena. Tudi jaz upam, da gre moje življenje v svetel dan. Rad bi presvetil dno tolmuna.

Spovem se, da ne delam načrtov za daljnjo prihodnost; a zaenkrat se tega še ne kesam. Dan za dnem me bombardirajo razne zadeve: konec srednje šole, vpis na univerzo, zadnja leta mladosti itd.

Hvala Bogu, pogosto posije mesec na tisto temno pot, po kateri hodim. Ko se pokaže, imam občutek, da vidim malo dalje. Če pa ni tako, vsaj vem, da nisem sam. Mnogo oseb mi je Bog postavil ob stran; pomagali mi bodo, če jih bom potreboval.

„Svet pred nami se odpira.“ Upam, da bom pripravljen na veselje in žalost, na uspeh in polom. Zavedam se, da se ne smem bati, zato dan za dnem poskušam hoditi hitreje; „drzno mu grem naprot.“

Osmo ČUDO SVETA

VINKO RODE

Cataratas del Iguazú so za Argentino skoro tako značilne kot so piramide za Egipt ali Bled za Slovenijo. Ne manjkajo v nobenem turističnem vodiču, v šolah se učimo o njih kot o osmem svetovnem čudu - la octava maravilla del mundo. Za svetovne turiste obisk Argentine, ali pa tudi sosednjih držav, pomeni skok do slapov Iguazú. Vsaj za nekaj posnetkov pred mogočno zaveso vodá.

Čeprav smo Kranjci po naravi naraščani v gore in nam za oddih bolj odgovarja planinski svet - Córdoba, Bariloche, Mendoza - smo vendar pripravljeni napraviti izjemo za to naravno čudo sredi tropskega pragozda. Meni se je nudila posebna priložnost za Iguazú že nekaj let, saj je bila tam zaposlena hčerka. Pa je vedno kaj vmes prišlo: ali ni bilo denarja ali ne časa, najpogosteje pa seveda obobja. Tako me je argentinski severovzhod vabil že mnogo let. In me je končno zvabil, ko so se okoliščine tako zasukale, da bi bil lahko rekel: zdaj ali nikdar. Potem sem videl, da je bil res pravi čas.

„Severni križar“ - Crucero del Norte je odpeljal točno ob petih popoldne. Poletje gre h koncu; tiste hude, moreče vročine ni več. Do noči bom videl še dosti pampe in nekaj Mezopotamije. To bo moje slovo od poletja, od počitnic; zadnji vzdih prelepega sončnega obdobja, ko se razbohotijo življenjske sanelje, včasih res tudi malo prismojene, a



tudi tisti „otium“ (brezdelje), ki botruje marsikateri pametni misli in zamisli.

Avtobus je udoben. Sam sem primerno dobro razpoložen, skoro slovesno občutje me navdaja: peljem se v deželo velikih rek, rdeče zemlje, temnozele nega hribovja, bujnega tropskega rastlinstva - in gledat slapove vélikih vodá (Y - voda, guazú - velik). Toliko vem o provinci Misiones.

Dobro uro se prebijamo skozi mesto in predmestje. Ko pa dinovaver začuti prostost ravne ceste in prostrano obzorje pampe, se spusti v dir, da pušča vse za sabo. Escobar je za nami, nato Campana. Tam začnem beležiti - kracati - v

popotni zvezek - cuaderno de bitácora.

Četrtek, 10. marca 1994

Prevozili smo most Zárate - čez reko Paraná de las Palmas; kmalu nato Brazo Largo - čez Paraná Guazú: gigantska mostova, čudo sodobne tehnike. Tako smo že v Mezopotamiji (v Medvodju?), a še v delti reke Paraná. Zelo nizek svet, zamočvirjen, nasadi vrbe, topola; vse naokrog ločje, na višjih mestih „penacho blanco“. Prečkamo manjše rokave deltinega ožilja: vrstijo se manjši mostovi, lagune, bajorji, nekaj teh pokritih z lično zeleno preprogo (vodni orešek?). Še lagune, kak ceibo, en rančo, nekaj živine. Zdaj že kak pašnik. In spet prelepa laguna v zadnjem soncu, čista kot zrcalo.

Na naši desni - drogovi daljinovoda v nedogled; na levi zahajajoče sonce: naša senca, vedno daljša, divjá preko pampe. Proti vzhodu neskončna ravnina; vedno manj gozdov in več pašnikov; sem pa tja skromna bajta, nato manjše naselje, pravzaprav taborišče cestarjev.

Menda smo že iz delte. Naenkrat čisto spremenjena pokrajina: nič več močvirja; pojavi se nizko grmičje, verjetno trnasto. Sonce tone v daljno obzorje, luč dneva beži od nas, mi bežimo proti severu. Ravnina se poslavlja spokojna in se zavija v polmrak; živina se mirno pase. V tako razpoloženje vskoči trapasti ameriški film, poln nasilja. Na daljših vožnjah nam nalagajo to pokoro. Boleče nasprotje!

Pozno zvečer smo se ustavili za večerjo, menda ob mestu Gualaguaychú. Potem je med dremanjem noč kar hitro minila. Za nami je ostalo ogromno barje Iberá, ki pokriva polovico provin-



ce Corrientes. V Posadas smo se pripekljali s prvo svetlobo dneva. No, vendar v Misiones!

Ko smo se ustavili v San Ignacio za zajtrk, je sonce pokukalo izza temnega gozda. Hribovito podeželje se prebuja. V dolih tenčice megle, v daljavi obrisi zelenih holmov. Vse polno borovih nasadov, vmes tudi evkaliptusi, kak paraiso, pa tudi eksotično nenavadno drevice, katerih imen ne poznam. Čisto rdeča

zemlja, tu pa tam obdelana: njiva koroze. Valovit svet, kjer prevladuje bujno zelenje. Čudovit razgled z vzpetine: zelo obsežen nasad nizkih grmičev, v vrstah, ki se vijejo v nedogled; po vsej verjetnosti čajev nasad. Nato parcela okleščene grmičevja; brez dvoma *ilex paraguarensis*, za mate-čaj. Zdaj spet borov gozd, ki se s težavo izvija iz objema ovijalk. Vedno več lesnih obratov (žage). Ko zapeljemo na postajo mesta Jardín de América - je komaj osem ura, pa sem že očaran od ljubke pokrajine. Nisem si je predstavljal tako razgibane in tako bujno zelene.

Na podeželju je videti precej lesenih hiš, povečini zelo skromnih. Spet križamo reke, potoke, nasade neznanega sadja. Gozd aravkarij (pino paraná) je kot katedrala z nešteti kupolami: izraža posebno harmonijo v obliki in barvi.

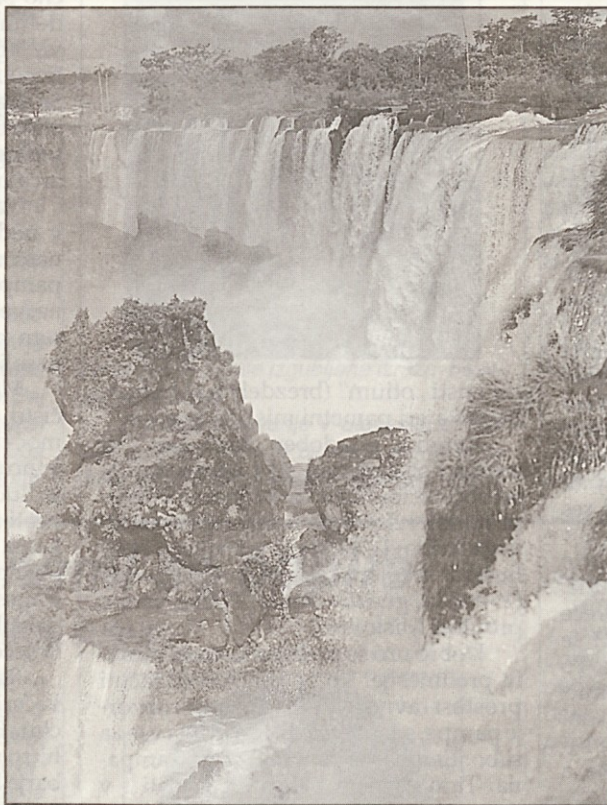
Puerto Rico je nekoliko večje naselje; precej ljudi na glavni ulici, ki je seveda Avenida San Martín. A tu je prisotna še druga stvarnost: ulice kot Verbo Divino, Padre Arnoldo, Juan XXIII spominjajo na nemške, poljske priseljence in na njihove misijonarje. Dve rasi se srečavata in povezuje: ob izrazitih pravoslavcih - kreolci in guaranijci.

Spet smo v diru čez hribe in doline. Začenja se pragozd, ko se bližamo mestu Montecarlo. Pred nami težak tovornjak, naložen s hlodi, s težavo zdeluje klanec. V dolih prečkamo reke. Za nami ostajajo nasadi in gozdovi, pragozd in spet nasadi. Evkaliptusi so tako gosto nasajeni, da se vitka in ravna debela dotikajo neba. Tu in tam njiva meni neznanne rastline, za katero sem pozneje zvedel, da je „mandioca“ - maniok (?)

Ob cesti od časa do časa lesene barake, a očitno so kapelice: Virgen de Caacupé, ki je zavetnica Paragvaj, San Isidro Labrador, Sagrada Familia. Okrog

teh nekaj revnih kolib, majhne obdelane parcele. Ob cesti otroci prodajajo „choclo“ (mlečna koroza) in klobasaste buče - calabaza. Najbrž bodo indijanci.

Na levi strani Puerto Esperanza, nato Wanda. V daljavi velika papirnica Alto Paraná, okrog pa „Centro forestal“ iste imena. Na veleposestvu Pérez Companc, kot posebnost, nasad mladih smrek - zelo lepe rasti. Na vse strani bujno rastlinstvo, predel pragozda. Nato



Slap San Martín, eden od slapov Iguazú.

se „ruta“ 12 cepi: na desno Cataratas - 7 km; a mi gremo v Puerto Iguazú, v nasprotno smer. Ob enajstih zapeljemo na postajo. D. me že čaka. Dolga „rajža“ je bila, a prelepa!

Proti večeru sva šla s hčerko - po mestu - do trojnega mejnika - hito de las tres fronteras, kjer se Iguazú izliva v Paraná. V daljavi, proti severu, se vidi Ciudad del Este, na paragujski strani. Še malo dalje vidim z daljnogledom brazilski jez Itaipú. Proti vzhodu most čez Iguazú, ki pelje v Foz de Iguazú, na brazilski strani. V smeri jugovzhoda me čaka veliko čudo; predaleč je, da bi se čulo grmenje slapov. Tisto noč sem zaspal v otroškem sladkem pričakovanju.

Sobota, 12. marca

Krasno jutro. S kolektivom se potegnem do Narodnega parka Iguazú. Hčerka je službeno zadržana. Sam grem pustolovščini naproti. Spočetka se pridružim skupini turistov z vodičem, tako tudi kaj na ušesa ujamen. A le nekaj časa, ker obstrmim in se zakasnim - zdaj tu, zdaj tam. Prehodim zgornjo stezo, potem spodnjo, pa še stranske stezice po gozdu. Strmim in se ne morem načuditi: vsenaokrog gigantska igra vesoljnega vodovja!

Potem se odločim za obisk otoka San Martín. Mikala me je prijazna peščena obalica, vabila me je sveža voda. Dan je vroč, sonce lepo pripeka. Ko stopim iz čolna na obalo, se počutim kot pionir, skoro kot slovenski „adelantado“ (izvidnik?) na tem koncu sveta, res zakasneli, a vendar. Tako se sem zabeležil v zvezek:

„Na plaži otoka San Martín - v Cataratas del Iguazú. Naj bo tu zapisana slovenska beseda, med bobnjenjem slapov. Morda prvokrat na tem mestu! V senci slamnatega senčnika sedim, ko tole beležim. Okopal sem se, lepo ohladil, zdaj pa strmim v čudo narave: na desni padec Bossetti, za skalo veliki slap San Martín, tam zadaj za otokom strašni Hudičev goltanec. Zdaj bom šel po stezah otoka, kjer so izredne točke za opazovanje. Napadajo me „jejenes“ - neznanne mušice, njihov pik skeli kot vrag. Zato še enkrat v vodo. Ura je gotovo že čez poldne. Hlapovi iz kotanje blažilno hladijo.“

Verjetno sem bil res prvi slovenski kronist - pred visoko zaveso slavnih slapov. Otok sem

hitro prehodil - po senčnih gozdnih stazah; na rtiču pred slapom San Martín sem postal dalj časa: edinstven pogled na hrumeči slap, največji na argentinski strani. Neverjetne količine rjave tekoče gmote drvijo nezadržno v brezno. Iz kotline se dviga drobna rosa, ki hladí razgreto popoldne. Bolj daleč, malo na desno, brizgajo visoko v zrak curki in hlapovi iz Hudičevega goltanca. Po stezah srečavam ljudi in ne morem mimo, ne da bi jih ogovoril. Nekomu moram izraziti svoje začudenje. Še danes ne morem razumeti, s kakšnimi izgovori sem začel klepet. Le en primer mi je ostal v spominu. Dekletu sem dejal, kako da je podobna moji hčerki; malo je res bila. Ko je spregovorila, sem po naglasu

spoznal, od kod prihaja. Bila je francoska Švicarka, samotna turistka, ki se ne boji širnega sveta. Na stezi sem srečal nemški Švicarki, ki podobno osvajaata svet z majhnimi nahrbtniki, dober par trenirk in - pot pod noge! Z Belgijci smo se pozdravili „por señas“. Srečal sem seveda Amerikance, enega Nemca, z Danci sem se (skupaj) kopal. Neverjetno, vse sem ogovarjal. Brazilsko dekle je spremljevalec filmal, ko je stopila iz čolna na plažo, se slekla in nekako naučeno zabredla v vodo in zaplavala. Vprašal sem jo, če je „modelo“. „Še ne,“ sem zvedel. Pozneje, ko sem v kiosku naročal sendvič in sok, sem skušal govoriti z Japonko. Večina turistov pozna španske izraze za vsakdanjo rabo. Iguazú je vsekakor svetovna turistična Meka. Vse rase in jeziki se tu srečavajo. Večina ljudi pride v skupinah, a nekaj tudi posamiči ali v dvoje, troje. Spoznal sem, da se mnogim dogaja kot meni. Bil sem prevzet od silne pesmi vodá: občutek je tako močan, da ga ne moreš skriti, moraš ga s kom deliti.

Drugega sem komaj kaj videl. Koatijev rep, ko je švignil v goščo. Ptice hudo urnike, ki predirajo vodno zaveso kot puščice. Menda pod slapovi gnezdiijo. Žal sem moral prenašati tudi brnenje helikopterjev.

Ponedeljek, 14. marca 1994

Noči so hladne, kot nalašč za počitek, jutra sveža, dnevi vroči. Oba sprehoda, zgornjega in spodnjega, sem že opoldne opravil. Potem sem se kopal v tolmunu „Dveh sester“ (Las dos hermanas). Spočetka sem bil sam v vodi, a kmalu so se okorajžili še drugi. Več kot eno uro sem plaval križem kotla, le pod véliki tuš raje nisem šel. Spetdesetmetrske višine baš ne pada prav nežno.

Na sprehodu sem se dolgo zadržal pri slapu Bossetti, pri spodnjem delu, čisto ob vznožju, kjer rosa pleše po vetru, sem pa tja pa te doseže tudi prha. Zagledal sem se v igro padajoče vode, strmél, boljčal dolgo, dolgo; prepustil sem se v mislih in čustvih čudoviti igri. Oceansko vodovje me obliva, silna gmota pada, neprestano pada; vode se valijo iz višine - nenehno, ni jim konca. Cel svet se vali name in me grozeče zakriva, a me vendar ne zakrije. Padanju ni konca, neskončno je; brezno je tudi brezkončno, nikdar se ne napolni. Cel svet grmí nenehno v brezkončno praznino. Grmenje, treskanje ob skalovje neizčrpnih vodá. Gmote vesoljnih vodá, ki jim naenkrat zmanjka tal, se valijo še in še. Vesolje se je utekočinilo in noro pada,

kipi, vre in brbota. Vrtinčenje v Hudičevem goltancu je peklensko: neukrotljiva, strašna, strašanska in grozljiva. Če bi človek padel v tisto brezno, bi ga zmlelo kot igračo. Ko Y-guazú (vélika reka) izgubi oporo, ponori, se peni v srdcu. V žlebu nastane peklenska stiska, hlapovi in curki brizgajo visoko proti nebu. Še niže doli, že iz goltanca, je reka čisto pobesnela. Le počasi se umiri in se prepusti v navaden tek.

Takole, iz žabje perspektive, doživljam svet stotih slapov kot palček, ki se je nenadoma znašel med velikani. Iguazú je svet, kjer je vse naokrog vesoljno padanje iz višin v prazno: noč in dan, leto za letom, stoletja, tisočletja. Narava se ne utruji, je radodarna in vredna zaupanja. A človek je zmožen, da jo spravi iz ravnotežja. Takrat bo še drugače ponorela kot v peklenem koritu. Pred nekaj leti je zaradi preobilnega deževja v Brazilu (kjer gozdove brezobzirno krčijo) Iguazú tako narasel, da je izgledalo kot vesoljni potop. Takrat je odneslo polovico zgornjih mostičev in brvi. Slapovi in slapiči so se strnili v eno samo mogočno vodno zaveso.

A iz primerne razdalje so slapovi le zemljepisna zanimivost. V perspektivi celotne pokrajine so res le padci, po špansko tudi skoki (saltos): natura malo poskoči, se poigra, zaigra smelo variaci-

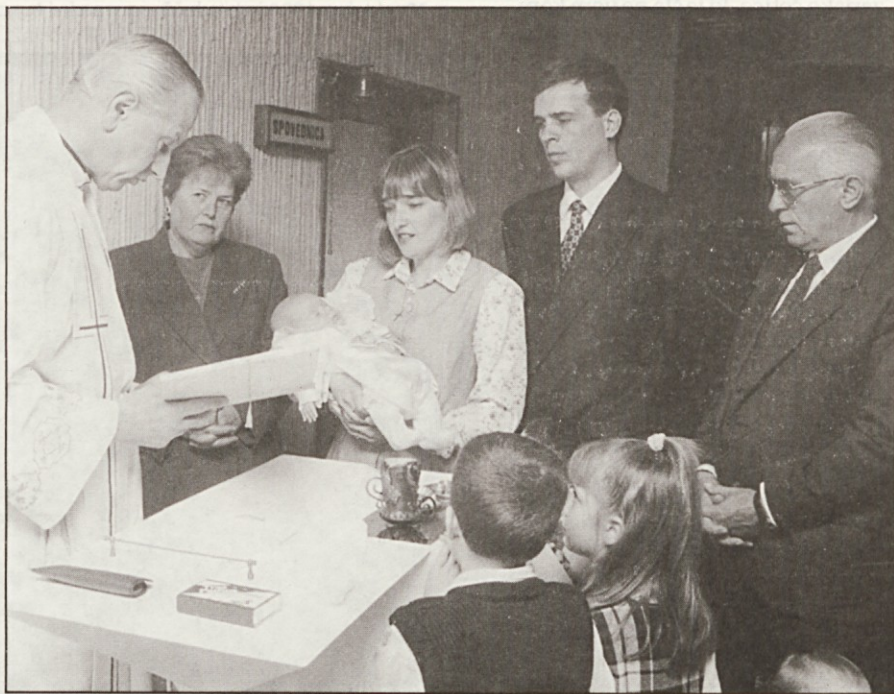
jo v dolgi melodiji veletoka. Smetana je čudovito uglasbil v simfoniji tek reke Moldave. Predstavljam si jo pohlevno, umirjeno. Sprašujem se, kako bi izrazil bojevanje prvin, ki so navzoče v Iguazú: vodá, zemlje in praznine. V simfoniji Vélike reke bi morala pri slapovih vsa glasbila, posebno tolkala, cimbale, v paroksizem, v pandemonium.

Človek čuti ob veličastvu tega pojava nekaj silnega, nadčloveškega, svetega. Guaranijski so smatrali Iguazú za svet kraj. Legenda o njihovem nastanku se glasi takole:

„Nekoč je živela deklica po imenu Maipú, ki je s svojo izredno lepoto zasvojila srce mogočnega božanstva. Žive-la je ob Véliki reki. Pa se je zagledala in zaljubila v navadnega zemljana - in tokrat je njena ljubezen vžgala v fantu enako čustvo. Neke noči sta se mladenka in njen ljubljene sešla ob reki ter s čolnom zbežala. V tajni noči sta si hotela izraziti svojo strastno ljubezen. Tupá ju je zapazil in se razsrdil. Presekal je tok mirne reke, spodmaknil položno strugo - in ubožca sta zgrmela v strašno brezno pobesnelih vodá. Tako so nastale Cataratas del Iguazú. Iz božje ljubosumnosti!“

Bolj stvarni podatki o reki so naslednji: Iguazú izvira v Brazilu v Serra do Mar, petsto km višje. Vodni padci imajo

5. oktobra 1996 je bil krščen v cerkvi Marije Pomagaj IGNACIJ LOJZE MEHLE, sin Andreja in Kristine roj. Pérez.



Ne v Šlezijo!

FRANČIŠKA REJA

V Rovtah sva bili spet skupaj s pokojno Francko Miklavčičevo. Šola je bila večrazredna, vsaj štirje učitelji smo bili tam: Katrica Jurca mi je odstopila svojo sobo, nekdo mi je posodil železni štedilnik in začelo se je precej „normalno“ življenje, ker je bila v Rovtah domobranska postojanka. Tistega nočnega streljanja in pokanja smo se kar privadili. Spominjam se, kako so bili po zidovih nalepljeni lepaki z napisi: Duce, Duce in Vincere, Vincere. Kje je zdaj ta italijanska propaganda? Le še v spominu živi.

Moj mož je šel med četnike in le na zelo redke čase sva se videla. Otroka sem s seboj jemala v cerkev in v šolo. Cvetka je imela šest let, Andrej pa štiri.

Prišel je nadvse pomembni mesec maj. Vojna se je končala. Nemci in Italijani so zapustili našo deželo, komunisti so imeli zdaj prost vstop. Domobranci z družinami so odšli v begunstvo. Doma nas je zajel grozen strah pred komunisti. Ljudje so skrivali vse, kar se jim je zdelo vredno. Tisto noč, ko so prihajali partizani v Rovte, sem se čez glavo pokrila z odejo in ob streljanju sem se tresla kot šiba na vodi.

Drugo jutro smo videli partizansko četico, ki je šla ne vem kam. Bili so usmiljenja vredni, izmučeni, lačni, umazani in raztrgani par-

tizani. Koliko izmed njih je bilo prevrženih! Mislili so, da so se borili proti okupatorju, pa so trpeli za to, da nas je zasedel stokrat hujši okupator - komunisti.

Nekateri domobranci so ostali doma, češ, saj so me vpoklicali med domobrance, nikogar nisem ubil ali kako drugače oškodoval. Vsi so se morali javiti rdeči oblasti - in za njimi ni bilo več sledu. Žene so hodile od „Poncija do Pilata“, pa nikjer za moške niso nič vedeli. Ljudje so šušljali, da jih imajo v neki mesnici obešene kot živino. Meni je gospod župnik (Zalokar?) z veliko zadrego povedal, da so komunisti v Grčaricah pobili vse četnike in da sem zdaj vdova. Edina tolažba v žalosti mi je bil Bog. Ali sem bila edina v tem pokolu? Saj je ves narod krvavel, ali naj bi bila izjema?

Zaenkrat smo bili kar v miru. Šola se je nadaljevala. Ena izmed učiteljic je učila deklamirati svojega sinčka: „Rdeča zvezdica je priletela in na čepico mi sela.“ Marsikdo si je nadel rdečo zvezdico na prsi ali rokav. Medve s Francko sva se začele zavedati, da ne bova mogli služiti dvema gospodoma, da bova ve-

dno v boju z vestjo. Neko popoldne so mi v šoli sporočili, naj peljem otroke na miting. Izgovorila sem se, da ravno pišemo šolsko nalogo - in nismo šli. Drugič so nam učiteljem dali brošure, da jih razprodamo. K sreči jih niso dali preveč in sem jih sama kupila ter sežgala.

Prišel je dan mesečne učiteljske konference. Vršila se je v Logatcu. S Francko sva šli skupaj. Ob prihodu naju je takoj neprijetno prizadelo, ker smo se vsi tikali in bili kar čez noč vsi tovariši in tovarišice. Ob začetku konference je „tovariš predsednik“ dejal, da sme vsak svobodno povedati svoje mnenje, dati predloge, vprašati. Vstala je neka učiteljica in zažvrgolela: „Tovariš predsednik, ali bomo še molili pred in po pouku?“ Škoda, da sem pozabila, kaj ji je tovariš predsednik odgovoril. Zdaj se je vzdignil neki učitelj (ki gotovo ni bil rdeč) in rekel: „Tovariš predsednik, ali bi nespremenili pozdrav učencev ob odhodu iz šole? Zdaj ni treba pozdraviti: „Smrt fašizmu, svobodo narodu!“ Narod je že svoboden in fašizem mrtev.“ Tovariš predsednik mu je odgovoril: „Ti se motiš, tovariš! Fašizem še ni mrtev. Glavni fašist sedi v Rimu.“ Pred zaključkom učiteljske konference je tovariš predsednik dejal: „Zdaj bodo volitve. Volitve so svobodne in tajne. Ker pa narod še ne ve, koga naj bi volil, bomo sedaj mi predložili kandidate.“

20. oktobra 1996 je bila krščena v cerkvi Inmaculada Corazón de María v Loma Hermosa CECILIJA PETKOVŠEK, hči inž. Janeza in Ane Marije roj. Štefe.

povprečno višino 70 m, in ker se reka na tistem mestu zelo razširi, je število padcev veliko: med 160 in 270, odvisno od količine vodotoka (med 1700 in 1800 m³ na sekundo). Slapovi nastajajo v razdalji dveh kilometrov sedemsto metrov, kjer je seveda vključena vijuga v obliki črke U Hudičevega goltanca. Ta je kot dolgo korito, kjer voda od obeh strani in s konca grmí v brezno.

Za španski svet je slapove odkril don Alvar Núñez Cabeza de Vaca, drugi adelantado Srebrne reke. Ko je leta 1541 s svojo ekspedicijo prečkal pol ameriške celine - od atlantske obale (Santa Catalina) do mesta Asunción, je na poti trčil ob to naravno čudo. Verjetno je vzkliknil: Santa María! in tako slapove tudi krstil. Vendar je tem prevladalo guaranijsko ime.



Dali so nam list z navodili in vprašanji in po teh naj bi učitelji v šoli nadzorovali drug drugega, če smo vsi pravoverni brezbožni, vdani novemu tovarišu Titu. Ta list bi bil še danes zanimiv. Shranila sem ga, a žal se mi je izgubil.

S Francko sva začeli misliti na pobeg. Kdo bi mogel sedeti med dvema stoloma, med Kristusom in antikristom? In tukaj se je razločno pokazala božja pomoč. Med učenci v šoli je eden zbolel. Mislili so, da ima škrlatinko. Šolo so za par dni zaprli, da bi jo razkužili. Medve s Francko pa: „zdaj ali nikoli! Šola bo zaprta in nihče ne bo vprašal, kje sta učiteljici.“ V bližnjih Zavrtačih je bil za župnika Franckin brat, gospod Miklavčič. Tam na občini je tajnik dal Francki pooblastilo, da sme za par dni v Gorico, ki je bila v tistem času nevtralna, enako kot goriška Brda. Ni bilo še določeno, ali bodo Gorica in Brda spadala pod Italijo ali Jugoslavijo. Francka je torej imela dovoljenje, jaz pa ne. Šla sem našega občinskega tajnika (Kogovšek?) prosit za formular, ga sama izpolnila, a kje vzeti pečat? Novi pečati so bili rdeči. S Franckinega papirja sem ga prekopirala z rdečim svinčnikom, ovlažila moj formular, pritisnila nanj kopijo - in krasnno se je naredilo - ampak v negativu. Kaj pa sedaj? Drugega papirja nisem imela, šla sem iz Rovt kar s tistim. S Francko sva jo mahnili proti Ajdovščini kar peš. Na hrbtu nahrbtnik, z vsako roko pa enega otroka, da bomo le daleč od Tita. Dvakrat smo prenočili pri dobrih ljudeh in med potjo nas nobeden ni nadlegoval. Ali smo bili kaj čudnega, če smo šli kakor cigani v tistih nerednih razmerah?

V Ajdovščini je bilo treba iti na avtobus za Gorico. Naj grem? Naj ne grem? Moje dovoljenje ni pravo, pečat je negativen, takoj me bodo zasačili. Grem? Ne grem? In sem šla! Začela se je kontrola papirjev. Francka je molila in molila rožni venec, mene je bilo pa močno strah. Ni bilo izhoda. Pokazala sem moje dovoljenje. Mož ga je pogledal in nič zapazil. To se je ponovilo spet pred prihodom v Gorico. Mož je gledal in spet nič zapazil. Nimate pojma, kako sem bila vesela. Srečno smo prišli v Gorico. Francka je šla na kurijo in tam so ji rekli, da ni varno prenočiti v mestu. Jaz sem premišljevala, če naj grem na dom pokojnega moža v Kozano ali naj prej v Italijo. Ne vem, odkod se je vzela moja sošolka Danica Jesihova, kar na lepem je stala pred menoj in rekla: „Ja,

Francka, kam pa greš?“ „Na možev dom v Kozano grem!“ „O, potem bova šli pa jutri skupaj. Jaz grem tja delat propagando za komunizem.“ Tako je bilo mojega premišljevanja konec. Ti pojdi v Brda, jaz pa v Italijo. Prišli smo čez most na Soči. Bil je v slabem stanju a prešli smo ga. Bili smo v „Italiji“. Pri neki hiši smo prosili za prenočišče. Niso nam ga dali radi, ker so se bali, končno pa so nam dovolili iti na svisl na seno. Drugi dan nas je avtobus potegnil do Udin, tam je bilo poslopje, v katerem je bilo sprejemanje beguncev. Od nog do glave so nas poprašili proti kaki golazni, nam dali jesti in prenočišče. Zjutraj so nas vkrcali na vlak, ta pa nas je odložil v Monigu, kjer so bili slovenski begunci že lepo urejeni. Sprejeli so nas, nam odkazali prostor na tleh v dvorani, kjer je bilo že mnogo drugih. Prinesli so nam slamo, dali flanelaste rjuhe in tako se je začelo naše begunsko življenje. Tisto prvo noč, ko sem legla na trda tla na slamo in brez blazine, me je navdal neizrekljiv mir in nekaj mi je reklo: „Zdaj si tam, kjer moraš biti.“ Bila sem srečna. (Otroka sta bila vso pot pridna)

Prihranjeno nam je bilo trpljenje, ki so ga morali prestati begunci, ki so šli v Avstrijo. Gospodov Angel je šel pred nami in nas varno vodil. Kako čudovita so božja pota!

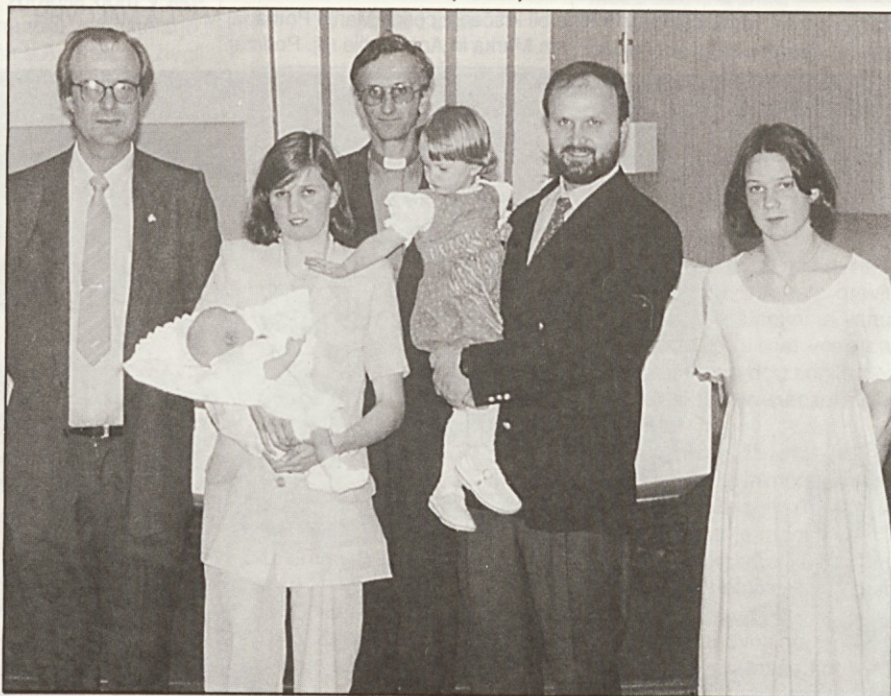
IZ NAŠE KRONIKE

Pevski zbor „Otrok in mladih pevcev“, ki ga je ustanovila v Bariločah Lučka Kralj Jerman, sedaj pa ga vodi Andrej Jan, je imel v oktobru pevske nastop v bariloški katedrali ob njeni 50-letnici, v Čilu pa je pel v Osorno oratorij Giacoma Carissima „Jef-te“, v Valdiviji pa v cerkvi sv. Frančiška skladbe Gallusa in 8 skladb ameriškega baroka in v stolnici slovesni Te Deum.

Tečaj o poklicni orientaciji (s psihodiagnozo) je vodila psihologinja lic. Metka Praprotnik Luna ob sobotah popoldne od 26. oktobra v Slovenski hiši pod okriljem mladinskega odseka ZS.

Izlet na Celinski led so napravili Dinko Bertoncelj, Bogdan Bertonec, Blaž Razinger ml., Marijan Mavrič in Martin Mavrič; skupina 5 slovenskih bariloških planincev je odšla v Južne Ande 27. oktobra, da se v zaledju Fitz Roya povzpne na „celinski ledenik“; 28. so dospeli do zavetišča Piedra del Fraile, naslednji dan do ledenika Marconi, 30. pa s smučkami prevozili 25 km po zasneženi ledeni ravnici; naslednji dan so poiskali Sedlo vetrov (Paso del Viento), od tam se spustili v dolino Túnel in nato v naselje Chalten; nato so obiskali še ledenik Perito Moreno na Lago Argentino in se prek Río Gallegos in Comodoro Rivadavia 4. novembra vrnili v Bariloche.

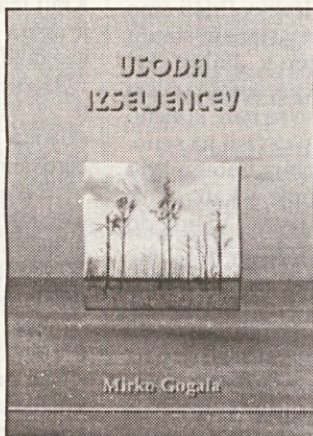
23. novembra 1996 je bil krščen v cerkvi Marije Pomagaj IGNACIJ KRŽIŠNIK, sin Marka in Tatjane roj. Modic.



Mirko Gogala: „USODA IZSELJENCEV“

Pred kratkim je prelat dr. Mirko Gogala objavil v samozaložbi in pod pokroviteljstvom Slovenske kulturne akcije knjigo „Usoda izseljencev“ - Buenos Aires 1996, zunanja oprema: Marko Vombergar.

„Usoda izseljencev“ je zbirka 11 predavanj, ki jih je prelat Gogala imel v naši skupnosti skozi 34 let, od 1962 do 1996. In sicer ne le v naši skupnosti, temveč je v njih obravnaval v glavnem tudi problematiko naše skupnosti. To velja vsaj za večino njegovih predavanj, ki jih je ob različnih priložnostih imel zlasti pri Kulturni akciji. Predavanja so po vrstnem redu, kot so natisnjena v knjigi, naslednja: 1. Exul Familia v Argentini (gre za dokument sv. stolice o ureditvi dušnega pastirstva za izseljence); 2. Zakon, družina in narodnost; 3. Teologija diologa; 4. Cerkev in problematika latinske Amerike; 5. Razvoj revolucionarne misli; 6. Proble-



matika naše politične emigracije v luči cerkvenega nauka; 7. Skozi prizmo okrogle mize; 8. Integracija in asimilacija pri izseljencih; 9. Od Medellina do Pueble; 10. Ideologija, politika in vera; 11. Kaj je z našo ideologijo.

Kot že rečeno, so ta predavanja vsaj v večini obravnavala problematiko naše skupnosti. Šlo je za probleme, ki jih je

imela in jih v neki meri morda še ima naša slovenska skupnost v Argentini. Druga vrsta predavanj pa se tiče nekaterih perečih vprašanj iz življenja Cerkve, zlasti še Cerkve v Južni Ameriki, ki tudi nas katoličane v Argentini morejo in morajo zanimati, ker smo pač del te Cerkve.

Gre za predavanja, ki so bila zelo aktualna tedaj in so v veliki meri še danes, zato je bil njihov ponatis nad vse primeren in koristen.

Z večino teh predavanj je dr. Gogala praktično oral ledino med nami. Mislim tudi zlasti na predavanja, ki se tičejo naše izseljenske problematike. Zato ni nič čudnega, da niso vsi in takoj sprejeli vseh njegovih pogledov in ponujenih rešitev. Tega se je sam najbolj in prvi zavedal in je zavestno in hote sprejel nase to tveganje. Saj mu ni šlo za to - in to se mu šteje še v posebno zaslugo in čast -, da bi žele aplavze, ampak da opozori na probleme, vzbudi razpravljanje in sproži debato o njih. To pa je v glavnem skoro vedno dosegel. Saj smo nava-

dno poslušalci odhajali z njegovih predavanj opozorjeni na nova vprašanja, na katera prej nismo mislili ali pa celo nismo hoteli misliti, ki so se pa vendar globoko tikala naše skupnosti.

Petdeset let živimo v razmerah, ki jih nismo mogli pričakovati in se zato nanje tudi ne pripraviti. Sproti smo se morali učiti reševati nastajajočo novo problematiko. Pri tem so nam Gogalova predavanja, ponatisnjena v tej knjigi, nudila veliko pomoč in oporo. Tudi še v bodoče nam bodo lahko marsikaj povedala. Zato smo veseli, da so sedaj izšla v knjigi in dr. Gogali samo čestitamo za to srečno zamisel in za delo, ki ga je s tem prevzel nase. Enako pa čestitamo tudi Kulturni akciji, ki ji je ta nova knjiga gotovo v veliko čast.

Lojze Kukovica

IZ NAŠE KRONIKE

Materinski dan so pripravili na tretjo nedeljo v oktobru vse naše šole in vsi naši krajevni domovi z mašo, krajšimi prireditvami in pogostitvijo mater in starih mater.

ZSMŽ, odseka Ramos Mejía in San Justo, sta organizirali romanje v Marijino svetišče v San Nicolás, kjer Marija domnevno daje sporočilo neki ženski, 8. novembra.

Nancy Selan je na konservatoriju Alberto Ginastera v Moronu diplomirala z odličnim uspehom kot „profesora superior de dirección coral“. Vodi moški slovenski oktet Ars in dva argentinska otroška zbora.

Slovenci v Argentini smo lahko volili za sestavo novega Državnega zbora RS; na veleposlaništvu so potrjevali volilne karte dr. Janez Žgajnar, Tomaž Miklavčič in Majda Bukovec; v Slomškovem domu Božidar Fink, v Hladnikovem domu, v San Martinu in Bernalu dr. Andrej Fink, v Triglavu, Našem domu in na Pristavi častni konzul RS Herman Zupan, v Mendozi inž. Jože Šmon, v Bariločah Miklavčič in v Rosario Milko Žigon; vsi rojaki niso pravočasno prejeli volilnic.

14. decembra 1996 je bil krščen v cerkvi Marije Pomagaj MATIJA MALOVRH, sin Marka in Ane Marije roj. Podržaj.



+ ODŠLI SO +

Martin Berlot



12. septembra 1996 je po krajši, a hudi bolezni umrl v najlepših letih Martin Berlot. Pokojni se je rodil aprila 1949 v mestu Buenos Aires zakonca Viktorju Berlotu in gospe Štefki roj. Širme. Pridružil se je sestri Marjani. Bil je živahen in veselega značaja. Junija 1976 se je poročil s Cvetko Levar. Poročil ju je v kapeli tedanjega Rožmanovega zavoda v Adroguju duhovnik Marjan Bečan. V srečnem zakonu sta se jima rodili hčerki Sandra in Diana. Na svojem domu v Castelarju je družina lepo živela v krščanskem duhu in medsebojni ljubezni. Martin je bil dober mož, skrben oče in v lepem odnosu do sosedov. Svojo ljubezen do žene in otrok je izrazil še pismeno iz bolnišnice, kjer je iskal pomoči v težki bolezni. Poleg domačih ga bodo tudi sosedje, prijatelji in znanci imeli vedno v lepem spominu, saj si je znal s svojim preprostim in prijaznim načinom življenja pridobiti njihova srca.

Kamila Krivec

V nedeljo, 13. oktobra 1996, zvečer je na svojem domu v Castelarju umrla gospa Kamila Krivec roj. Vernier. Rojena je bila 22. februarja 1919 na Rakeku na Notranjskem. Po ljudski



šoli v domačem kraju in gimnaziji v Ljubljani je dobila službo pri Katoliškem tiskovnem društvu v Ljubljani in sicer kot prodajalka v nekdanji Ničmanovi trgovini z nabožnimi predmeti. 21. decembra 1941 se je poročila s pravnikom Jožetom Krivcem. Maja 1945 se je mož umaknil pred partizani na Koroško. Za njim je prišla v begunsko taborišče v Italiji po silno napornem in nevarnem tavanju čez Javornik sredi najhujše zime. Po prihodu v Argentino sta si zgradila dom v slovenskem naselju v Castelarju. Po poroki sina Andreja so živeli skupaj z njegovo družino. Mož dr. Jože Krivec, pisatelj, ki je veliko objavljaj tudi v naši reviji, je umrl pred dobrimi 5. leti. V bolezni jo je stalno negovala njena snaha. Gospa Kamila je bila do konca prijateljsko povezana s sorojaki v Castelarju, ki jo bodo ohranili v lepem spominu.

Milka Rupnik roj. Pregelj

V torek, 15. oktobra, je dotrpela ga. Milka Rupnik roj. Pregelj. Pokojnica je bila rojena v kmečki družini z 12 otroki v Lomu v Kanalski dolini pri Tolminu 6. februarja 1921. Izučila se je za šiviljo. Družina je živela v zdravem narodno zavednem in krščanskem duhu. Med vojno je bil ob letalskem napadu ubit



eden od bratov, drugega so partizani vrgli v brezo pri Grgarju, eno sestro pa ubili. Pred komunističnimi partizani se je vsa družina umaknila za 2 leti v Gorico. Leta 1948 so se sestre Milka in Zorka ter brata Ciril in Oskar izselili v Argentino. Milka se je leta 1951 poročila z Antonom Rupnikom iz Črnega vrha nad Idrijo. Dom sta si zgradila v Villa Madero. Imela sta dva sina: Marjana in Lojzeta. S svojim blagim značajem in močno vero v Boga je prenašala težke življenjske preizkušnje. Mož je umrl pred 4. leti, za njo žalujeta v Argentini sinova z družinama (5 vnukov) ter sestra Zorka in brat Oskar z družinama.

Julka Lazar



Polna zaupanja v božjo Previdnost ter usmiljenje nas je 18. oktobra 1996 zapustila v 82. letu draga botra gospa Julka Lazar.

Rodila se je 6. februarja 1914 v Zavrattu. Še pred rojstvom ji je oče umrl v vojski. Mati

Marjana pa je privolila, da jo je vzela k sebi stara mama. Že v otroških letih si je morala ga. Julka sama služiti kruh, tja do 14. leta, ko se je vrnila k materi na novo poročena.

Ni bila dobrodošla pri novi družini in komaj po dveh tednih je zapustila mater, ter morala pozabiti na dom.

Zaposlila se je kot otroška varuhinja pri uglednih družinah, kot npr. dr. Plečnika, dr. Riharja, Zaletela, v Ljubljani in na podeželju.

V vojnem času, leta 1942, se je poročila z Milanom Kogovškom. Kot mnogi, sta odšla v begunstvo. Po treh letih taboriščnega življenja v Italiji sta se odločila za Argentino, kjer je leta 1960 po hudi bolezni mož Milan umrl.

Tako je gospa Julka zopet ostala sama. Bog ji sicer ni dal otrok, je pa imela kar devet krščencev in birmancev, katerim je bila vzoren zgled.

Po moževi smrti se je zaposlila v tovarni. Leta 1962 se je znova poročila in sicer z vdovcem Lovretom Razpetom. Preselila se je v mesto San Justo, blizu Našega doma, kjer sta živela srečno, do leta 1973, ko je moža doletela smrt.

Zopet sama, se je gospa Julka posvetila vrtarstvu ter dobrem delu. Kot zavedna Slovenka je rada zahajala v Dom v družbo, ter priskočila na pomoč - zlasti ob praznikih - pri pletenju vencev in butaric. Tudi v kuhinji je bila prisotna njena izurjena roka.

Njen vrt, daleč naokoli sloveč po cvetju, sadnem drevju ter hrenu, je pa pokojna sama obdelovala z velikim veseljem in užitkom, vse do zadnjih dni, kljub zavratni in neozdravljivi bolezni.

Vse njeno življenje je bilo prežeto z veliko in močno vero v Boga ter z ljubeznijo do bližnjega. Vsakomur je rade volje pomagala na kakršenkoli način; obiskovala bolnike ter veliko premolila.

Njena duhovna hrana je bila vsakdanja sveta maša, kot zves-

ta molilka svetega rožnega venca se je udeleževala srečanj vse do zadnjega, vključno letošnjega, kljub zrahlanemu zdravju.

To je lik žene, ki naj bo v ponos in zgled Slovenkam.

Jože Mehle

Danijel Zakrajšek



Sanjuško in ramoško slovensko skupnost je 30. oktobra hudo pretresla vest o smrti mladega Danija Zakrajška. Rojen je bil 10. februarja 1957 v San Justu očetu Lojzetu in materi gospe Mariji roj. Mišič. Imel je 3 sestre: Sonjo, Marto in Gabrijelo. Družina je bila vsa desetletja tesno povezana s slovensko skupnostjo v San Justu. Oče Lojze, železobetonski gradbenik, je bil 4 leta (1957-1961) tudi predsednik Našega doma. Dani je med študijem delal v očetovem podjetju, ko pa je sam doštudiral za gradbenega tehnika, je od 1982. vodil podjetje on. Kot fant je bil povezan s sanjuško mladino in bil tudi predsednik sanjuške Slovenske fantovske zveze. Od športa je igral najrajši golf. 5. avgusta 1989 se je poročil s Silvijo Škerlj. V srečnem zakonu so se jima rodili 3 otroci: Marija Agustina, Marjan in Nikanor. Dom so imeli v Ramos Mejiji in bili vključeni v krajevno šolsko in narodno skupnost. Prijatelji in znanci pokojnika in Škerljeve ter Zakrajškove družine so se množično zbrali h kropljenju in pogrebni obredom mladega Danija, ki ga je zahrbtna bolezen spravila v pre-

rani grob, z bolečino v srcu, pa z vero in zaupanjem v nedoumljive sklepe božje previdnosti.

Tinca Lavrič



V nedeljo, 3. novembra,

zvečer je zaprla utrujene oči po dolgi in hudi bolezni gdč. Tinca Lavrič. Vest o njeni smrti nam je napolnila srce z žalostjo, pa tudi z olajšanjem, da se je končalo njeno trpljenje. Kot verni ljudje pa smo se tudi zavedali, da je dozorela za srečno večnost.

Rojena je bila 21. januarja 1926 v ugledni Lavričevi družini v Hrastju pri Moravčah. V družini je bilo 5 otrok: Ignac, Tinca, Minka, Ciril in Lojze. Oče Ignacij je bil eden najmlajših županov prav do nemške zasedbe. Družina se je odlikovala po krščanskem življenju in narodni zavednosti. Tinca je po končani šoli delala na domači kmetiji, v zimskem času pa se izučila tudi za šiviljo. Med revolucijo se je družina leta 1944 pred partizani

umaknila v Domžale, ob koncu vojne pa z drugimi begunci na Koroško. Prvorojenec Ignac, študent in pesnik, in 15-letni Ciril sta bila kot domobranca vrnjena, Ignac ubit najbrž v Teharjah, Ciril pa bil kasneje iz teharskega taborišča kot mladoletnik izpuščen. Drugi člani družine so kot begunci bili v begunskih taboriščih v Vetrinju, Lienzu in Spittalu, v začetku leta 1949 pa se izselili v Argentino in si postavili dom v Ramos Mejiji. Tinca se je zaposlila v tekstilni industriji, bila članica KA, pomagala v gospodinjstvu v Slovenski hiši in v hiši dušnih pastirjev in pomagala v skupnosti, kjer je mogla. Zaradi izredne srčne plemenitosti je bila zelo priljubljena v slovenski skupnosti.

IZ NAŠE KRONIKE

29. obletnica na Pristavi v Castelarju je bila v nedeljo, 27. oktobra: praznovanje se je začelo ob 11,45 z dviganjem zastav in petjem himen, so-maševala sta delegat Jože Škerbec in prof. France Bergant, mašni berili sta brala voditeljica Prešernove šole Mija Markež in predsednik društva Janez Jelenc, mašna napovedovalka je bila Marija Zirc Čeč, pel pa je ženski pristavski zbor s pevovodkinjo Anko Gaser. Po skupnem kosilu je bil na vrtu pod ombujem kulturni program z napovedovalko Miriam Jereb Batagelj, pozdravnimi besedami predsednika Jelenca, slavnostnim govorom arh. Jureta Vombergarja in predstavo „žeganja na vasi“ z nastopom otrok, mladine, žena in mož v režiji Dominika Oblaka in s sceno Andreja Goloba; pevske prizore je pripravila Anka Savelli Gaser, folklorne nastope pa Héctor Aricó; v šolskih prostorih sta razstavljala Marjan Grum slikarske in kiparske izdelke, Božo Urbančič pa rezbarska dela.

Cankarjevega „Kurenta“ v priredbi Beline je v soboto, 9. novembra, pod okriljem SKA uprizorila na odru Slovenske hiše gledališka skupina iz Slovenske vasi v režiji Mirjam Goljevšček in z Martinom Sušnikom v naslovni vlogi; igrali so tudi Andrejka Barle, Lojzka Mehle, Rotija Grbec, Marjanca Urbančič, Aleks Barle, Marko Palotta, Marko Kocjančič, Bernard Grbec, Joško Mehle, Gabrijel Urbančič in Tomaž Sušnik.

Vsakoletno „tranijsko srečanje“ nekdanjih nemških mobilizirancev in nato taboriščnikov v italijanskem taborišču v Traniju, je bilo v nedeljo, 10. novembra, v Slovenskem domu v San Martinu; po maši je bilo skupno kosilo in družabni del.

Zvezni mladinski dan je bil letos v Slovenski vasi s celodnevним sporedom v nedeljo, 10. novembra.

Lic. Marjan Schiffrer iz slovenske skupnosti v Argentini je na povabilo Slovenskih krščanskih demokratov v Sloveniji in podpredsednika SKD prof. Tineta Vivoda sprejel kandidaturu za poslanca v 8. volilnem okraju v 3. volilni enoti Ljubljana-Šiška in bil



uvrščen na 4. mesto nacionalne liste SKD v imenu Slovencev po svetu; na volitvah 10. novembra je bil izvoljen in je kot najstarejši član parlamenta (74 let) vodil prvo sejo Državnega zbora RS, 2. decembra.

Srednješolski tečaj ravn. M. Bajuk je končal šolsko leto v soboto, 16. novembra, v Slovenski hiši; po razdelitvi spričeval in zahvalni maši je bila v dvorani sklepna prireditev.

Celodnevni izlet vseh slovenskih šol je bil v soboto, 16. novembra, v klub argentinskih letalskih podčastnikov na Ezeizo; za začetek je imel mašno daritev katehet France Cukjati, čez dan pa so učenci ob spremstvu učnega osebja preživeli v igrah in športnem tek-

movanju.

Zveza slovenskih mater in žena je imela 20. novembra svoj 30. redni občni zbor v Slovenski hiši; upravni odbor, ki ga vodi Pavlina Dobovšek, je ostal isti, nekaj sprememb je v širšem in upravnem odboru.

Odbor Počitniškega doma dr. Rudolf Hanželič je imel redni občni zbor 22. novembra, v Slovenski hiši.

Otroško igro Bedak Pavlek je Rožmanova šola ponovila v Slovenskem domu v San Martinu v soboto, 23. novembra.

Na sestanku sanmartinske Zveze žena-mati je novembra, ki je v Argentini Marijin mesec, govoril župnik Jože Guštin o Mariji kot vzornici in priporočnici za krščansko življenje.

Knjigo dr. Mirka Gogale Usoda Slovencev je na kulturnem večeru SKA predstavil v prisotnosti avtorja dr. Lojze Kukovica v soboto, 23. novembra, v Slovenski hiši.

Proslava Kristusa Kralja je bila v nedeljo, 24. novembra, v Slovenski hiši; ob 16. uri je bila v cerkvi slovesna maša: z delegatom Jožetom Škerbecem so somaševali dr. Lojze Kukovica, ki je imel govor o vsebini praznika, France Bergant, Anton Bidovec, Igor Grohar, Jože Guštin, Jože Mikuš (s Primorske) in Dane Vrečar; dr. Jure Rode je spovedoval; med mašo je pel Gallus pod vodstvom Anke Savelli Gaser Haydnovo mašo v čast sv. Janeza od Boga, orglal pa je prof. Ivan Vombergar; mašni napovedovalec je bil Janez Jereb, berili sta prebrala arh. Jure Vombergar in dr. Marko Kremžar; cerkev sta slovesno okrasila Ivan Rode in Jernej Štefe; po maši je bilo poimenovanje velike dvorane Slovenske hiše po škofu dr. Gregoriju Rožmanu ob 50-letnici krivičnega in sramotnega sojenja; pojasnilno in blagoslovno besedilo je opravičil delegat Jože Škerbec pred predstavniki vseh ustanov slovenske skupnosti: Zedinjene

Slovenije, krajevnih domov, mladinskih organizacij SDO in SFZ, Zveze slovenskih mater in žena (osrednjega odbora in krajevnih odsekov), Slovenske kulturne akcije, Slovenskega katoliškega starešinstva, Srednješolskega tečaja in osnovnih šol ter številnih rojakov, ki so najprej napolnili cerkev in nato dvorano; napis Dvorana škofa Rožmana je pripravil arh. Jure Vombergar; po obredu blagoslova sta odvezala simbolični trak predsednik ZS Marjan Loboda in predsednik odbora za Slovensko hišo Jernej Štefe; dvorano so okrasili z veliko sliko škofa Rožmana, napisom: „Blagor vam, kadar vas bodo zaradi mene zasmahovali, preganjali in vse grdo o vas lažnivo govorili“, cvetjem in zelenjem Stane Snoj, France Vester, Ivan Smole in Ivanka Krušič; sliko in napis je izdelal Stane Snoj; slavnostni govor o škofu Rožmanu je imel cont. Milan Magister, program proslave je zasnoval in vodil lic. Stanko Jerebič: z recitacijo

so predstavili lik velikega škofa Andrejka Vombergar Štrfček, Karla Skvarča, Lojze Lavrič ml. in Emil Urbančič, pevске točke pa je izvajal Mladinski zbor San Justo pod vodstvom Andrejke Selan Vombergar; za osvetljavo sta skrbela Bogdan Magister in Damijan Ahlin. Svečanost v cerkvi in slavnost ob poimenovanju dvorane v počastitev škofa Rožmana sta bili na visoki ravni in v očitno zadovoljstvo udeležencem.

Na duhovniškem sestanku je v sredo, 27. novembra, govoril Tone Rant SDB o Billingsovi metodi urejanja rojstev.

SPZ Gallus je skupaj z argentinskim zborom Lorenzo Perosi in simfoničnim orkestrom argentinske zvezne policije pod vodstvom Maria Majnariča izvajal Brahmsov Nemški rekiem 29. novembra v cerkvi sv. Julije v Buenos Airesu, nato pa še v cerkvi sv. Ignacija in v dvorani trgovske zbornice.

Duhovne vaje za žene so

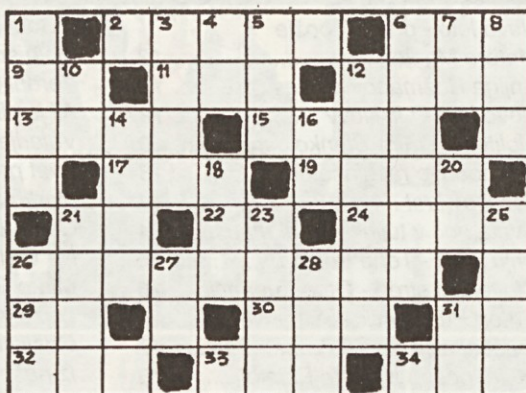


NANCY SELAN

je na konservatoriju Alberto Ginastera v Moronu diplomirala z odličnim uspehom kot „profesora superior de dirección coral“. Vodi moški slovenski oktet Ars in dva argentinska otroška zbora.

bile od petka, 29. novembra zvečer do nedelje, 1. decembra, popoldne v Domu duhovnih vaj Marija Pomočnica v San Miguelu; udeležilo se jih je 42 žena, vodil pa jih je Dane Vrečar SDB.

KRIŽANKA ŠT. 5

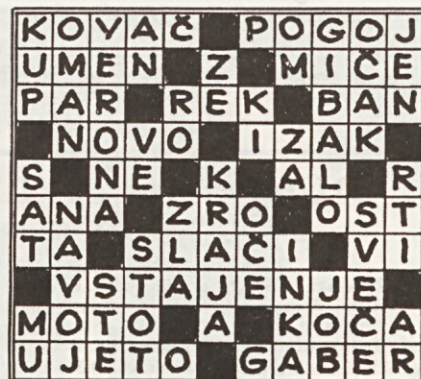


Vodoravno: 2. Kraljevsko pokrivalo. 6. Vprašalnica. 9. Predlog. 11. Osebni zaimsek. 12. Vse bivajoče. 13. Goreče grmade. 15. Vojaška razdelitev moštva. 17. Lep. 19. Zgornji del stolpa. 21. Egipčansko božanstvo. 22. Igralna karta. 24. Vodna žival. 26. Razdiraš zavezano. 29. Nikalnica. 30. Smešnica. 31. Oblika pomožnega glagola. 32. Glava družine. 33. Italijan. 34. Član družine.

Navpično: 1. Tesno. 3. Jutranja padavina. 4. Osebni zaimsek. 5. Najmanjši glavni števnik. 6.

Uničuješ. 7. Pomožni glagol. 8. Grška črka. 10. Površinska mera. 12. Mož visoke starosti. 14. Svetopisemska oseba (skleda leče). 16. Števnik. 18. Krčevina, njiva ob gozdu. 20. Kemijski znak za terbij. 21. Žive barve. 23. Buta, udarja. 25. Bog starih Egipčanov. 27. Pripovedna pesnitev. 28. Oblika osebnega zaimka. 31. Oblika pomožnega glagola.

Rešitev KRIŽANKE ŠT. 4



UVOŽENO IZ SLOVENIJE

- Ne morete me kupiti - lako me samo podkupite.
- Neokusno je, če nekateri pišejo spomine na čase, ki jih bi radi čimprej pozabili.
- Ne prenesem, da mi nepismeni berejo levite.
- Najboljši voditelj je tisti, ki zna najbolje druge voditi za nos.
- Krivce bi morali poiskati med spomeniki.
- Konsens med različno mislečimi je nonsens.
- Lev ne bi smel pozabiti, da je bil izbran za kralja vseh živali z glasovi zajcev.
- Sodobni Gogolj bi danes napisal Prodane duše.
- Sodobna novoletna čestitka: Srečno smo preživeli še eno leto!
- Pot v prihodnost je na žalost speljana čez sedanost.
- Zgodovinarji predelujejo preteklost v dobre stare čase.
- Zdaj mi zatrjujejo, da je bil socializem spočet brezmadežno.

Sklepna prireditev Slom-skove šole je bila v soboto, 30. novembra, miklavževanje pa v soboto, 7. decembra; Jurčičeva šola in Rožmanova šola sta priredili sklepno šolsko prireditev in miklavževanje v soboto, 7. decembra; Rožmanova šola je uprizorila pod vods-

tvom Maksa Borštnika igro „Indija Koromandija”; Balantičeva šola in Prešernova šola pa sta imeli obe prireditvi v nedeljo, 8. decembra.

Mladinska proslava Brezmadežne je bila na povabilo mladinskih organizacij v cerkvi Marije Pomagaj na praz-

malo za šalo

Smola - „Na sinočnem sprejemu sem imel smolo. Dama, ki je bila z mano pri mizi, je škilila.”
„Saj to ni nič strašnega!”
„Je, kar naprej je pobirala z mojega krožnika.”

Jedilni list - „No,” pravi Tone svoji ženi, ko vidi visoke cene na jedilnem listu, „kaj bi rada jedla, debeluška?”

Počitnice - Uradnik kolegu v podjetju: „Tako spočit si videti. Seveda, saj še nisi bil na dopustu.”

Skrivnost - Šef uslužbencu: „Lepo vas prosim, da nikomur ne poveste, kakšno plačo dobivate.”

„Brez skrbi, mene je prav tako sram kot vas.”

Žeja po znanju - Učitelj ustavi na cesti mater nekega svojega učenca. „Vaš sin ima izredno žejo

po znanju. Ali ima to od vas ali od vašega moža?”

„Pol in pol. Znanje ima od mene, žejo pa od moža.”

Tretjina - „Ali veste, da rabi človek samo tretjino možganov za to, da misli?”

„Zanimivo. In čemu je potem druga tretjina?”

Šoferka - Monika se na vse kriplje trudi, da bi svoj avto parkirala na prostem med drugimi avtomobili, pa najprej trči ob tistega spredaj, zatem pa zadene drugega zadaj. Policaj jo vpraša: „Ali bi radi parkirali ali igrali biljard?”

Žabica - Telefon zazvoni. Oče štirih doraščajočih hčera dvigne slušalko in z druge strani zasliši moški glas, ki nežno vpraša: „Ali si ti, moja žabica?”

„Ne, tu je oče cele mlake.”

Starost - Pred nebeška vrata pride vodovodni inštalater, star komaj 36 let. „Zakaj si pustil, da sem umrl tako mlad?” očita svetemu Petru.

Peter začne listati po debeli knjigi in se čohlja po bradi: „Mi je prav žal, ampak po urah, ki si jih zaračunal strankam, si star 97 let.”

KJE JE KAJ

Vera in pogum - Marko Kremžar	1
Zlata maša nadškofa Šuštarja	3
Moralno stanje družbe -	
Lojze Kukovica	4
Nekaj neodgovorjenih vprašanj -	
Marko Kremžar	7
Dobro delo - Lili Novy	7
Krivični proces proti velikemu škofu -	
Milan Magister	8
Marija, človeštva si novega Matí -	
Anton Nadrah	10
Dobri pastir izpod Pece - M. Ahčin ..	11

Novo leto - praznik božje	
Mater Marije	12
Knjiga Rožmanov proces	12
Novo leto - Lili Novy	13
Molitev za mir - Stanko Janežič	13
Gospodovo razglašenje	13
Jezusov krst	14
Sveta noč v tujini - Karel Mauser ..	14
Trije kralji - Tone Polda	15
Slovenski strop - Oton Župančič ...	16
Anton Puščavnik - Sveta Neža,	
mučenka	17
90 let gospe Kristine Prijatelj	18
Kulturni center Lojze Bratuž	

v Gorici	20
Moje srečanje z Balantičem -	
Veronika Godec	21
Ali je slovenščina še moj jezik? -	
Valerija Burja	22
Svet pred nami se odpira -	
Martin Sušnik	22
Osmo čudo sveta - Vinko Rode	23
Ne v Šlezijo! - Frančiška Reja	26
Mirko Gogala: „Usoda izseljencev” -	
Lojze Kukovica	28
Odšli so	29
Iz naše kronike	27, 28, 30

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVJA

Izdaja ga Slovensko dušno pastirstvo.

Urednik: Jože Škerbec - Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires, Argentina - Tehnični urednik: Stane Snoj - Registro de la Propiedad Intelectual N° 90.877 - Stavljene, oblikovanje in tisk: Talleres Graficos VILKO S.R.L.: EE. UU. 425 - (1101) Buenos Aires, Argentina - Telefax: (54-1) 307-1044 / 362-7215

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires. ZDA: Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA. KANADA: Rado Krevs, 75 Trowell Ave. Toronto M6M - 1L5 Canada. ITALIJA: TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia. GORICA, Riva Piazzu-ta 18, 34170 Gorizia, Italia. AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Naročnina v Argentini za leto 1997: \$ 55.- in izdatki za pošto; drugod US\$ 55.- Denarna nakazila na bančni (ne osebni) ček na ime: José Škerbec, Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires, Argentina.



19. avgusta 1996. Gospa Kristina Prijatelj v krogu svojih najbližjih sorodnikov in znancev po zahvalni maši ob njeni 90-letnici.



Možje na duhovnih vajah,
ki jih je vodil Dane Vrečar SDB
v Domu duhovnih vaj Marije Pomočnice
v San Miguelu
od 25. do 27. oktobra 1996.



9. novembra. Cankarjev „Kurent“,
ki ga je na odru Slovenske hiše uprizorila
gledališka skupina iz Slovenske vasi
v režiji Miriam Goljevšček
in z Martinom Sušnikom v naslovni vlogi.





27. oktobra: 29. PRISTAVSKI DAN v Castelarju.

Popoldanski program:
predstava „žegnanja na vas“
z nastopom otrok, mladine
žena in mož v režiji
Dominika Oblaka
in s sceno Andreja Goloba

La Vida Espiritual

Revista mensual religiosa. Editor: Misión Católica Eslovena. Director: José Skerbec

Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires - Argentina - Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 90-877

Compañía: Arreda e imprenta Talleres Gráficos VII. K.O. S.R.L. - Estados Unidos 405 - (1404) Buenos Aires - Argentina